Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...ой Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ...-һаа гарана | № 85 (13709) | 1972 оной апрелиин 11, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...ӨДЭР ҮСЭГЭЛДЭРЭЙХИҺӨӨ ҺАЙНААР,

...ӨДЭР МҮНӨӨДЭРЭЙХИҺӨӨ ҺАЙНААР!

...ИДЭНЭРҺЭЭ, ӨӨҺЭДҺӨӨМНАЙ ...ЕХЭ ЮУМЭН ДУЛДЫДАДАГ

> **«...Ажалһаа сүлөө саг гээшэ ниитын баялигай хэмжээн мүн гэжэ үшөө Маркс хэлэһэн юм...**
>
> **...Ажабайдалдаа хүнэй бэеэ абажа ябаха гээшэ тэрэнэй гансахан өөрынь хубиин хэрэг бэшэ. Ажалһаа сүлөө саг — обществын үмэнэ харюусалгаһаа зайсаад ябаха саг бэшэ».**
>
> *(СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэһөө).*

...сүлөөтэй саг һай... тэдэнэй һайнаар, ...оор амарха хэрэгтэ ...анхарал хандуулдаг ... хүгжөөхын түлөө ...адалсажа, арад зо...удал һайжаруулгада, ...ралтые эмхидхэлгэдэ ...й оруулһан хубита ... гэжэ мэдэнэбди.

...арһан хүн ажал хэ...айгаар ородог. Тиимэ... сүлөөтэй сагые яма... ёһотойб гэжэ бидэ, ...од, бодолдо абта...

...ай ороной ажалша... табан үдэр ажал хэ... амардаг болоо ха ... хүн бүхэндэ сүлөө... ...гүйхэн ехэ болоо. ...профсоюзуудай XV ...КПСС-эй ЦК-гай Ге...секретарь Л. И. Брежнев ... ажалһаа сүлөө са...ар хэрэглэхэ гээшэ ...й урдахи шухала ... нэгэн болоно гэжэ ... Социализм бидэндэ ... эрхэ байдал байгуу...ай, эрдэм болбосо... культураяа дээшэлүүл... бэеынгээ, элүүр эн...хые бэхижүүлхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, ондоошье эрилтэнүүдээ хангахымнай тула гүйсэд хүрэхэ сүлөө саг үгэһэн байна бшуу.

Би өөрөө Хөөрхэ нютагта киномеханигаар хүдэлжэ эхилһээр арбаад жэл боложо байнаб. Энэ хугасаада манай нютагта шэнэ хубилалтанууд болоо ааб даа. Тосхондомнай шэнэ гудамжа бии болонхой. Иигээд лэ хараад үзэхэдэ, хүн зоной ажаһуудал жэлһээ жэл бүхэндэ һайжаржа байдаг. Мотоцикл, машина, холодильник, бусад хэрэгсэл худалдажа абаһан айлнууд гайхал бэшэ болонхой.

Сүлөөтэй сагаа хэр үнгэргэнэ гээшэбибди? Тэрэнээ зүбөөр хэрэглэжэ, зүбөөр үнгэргэнэ гүбди? Л. И. Брежневэй үгэ соо тон зүб заабаринууд бии. Олонхи ушарта энэ сүлөөтэй сагнай хооһоор, бодомжогүйгөөр үнгэргэгдэнэ, заримдаа хүнүүдтэ өөһэдтэнь, ондоошье зондо, эсэсэй эсэстэ ниитын аша туһада хохидолтойгоор үнгэргэгдэнэ. Нюугаад яахамнайб? Амаралтын үдэр, гарагай долоондо харахадашни, хатуу харые «даражархиһан» хүйхэрнүүд яһала олоор гудамжада харагдадаг.

Сүлөөтэй саг гээшэмнай архи уухын, хабдатараа унтахын тула хүнүүдтэ үгтэдэггүй. Сүлөөтэй сагтаа эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ, ямар нэгэн туһатай юумэ хэжэ үнгэргэхэ ёһотойбди.

Би киномеханик хүн хадаа зоной сүлөөтэй сагые эмхитэйгээр, болбосон ёһоор үнгэргэлгэдэ сэхэ хабаатай хүн болоноб. Би Хөөрхэ тосхонойнгоо клубта үдэр бүри шахуу кино харуулдагби. Хүдөө талаар, отара, фермээршье ябагдаха саг ерэдэг ааб даа. Һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэбые ходо үлүүлэн дүүргэнэб.

Шэнэ кино харуулхынгаа урда тээ тэрэ фильм тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэдэгби. Энэ ехэ туһатай байдаг. Юуб гэхэдэ, зарим хүнүүд, илангаяа багашуул кинофильмын орёо удхые ойлгоншьегүй байжа болодог. Кинофильм гээшэ час хахад соо үргэлжэлдэг ааб даа. Ажалһаа бусаһан хүнүүд энээхэн саг соо һайнаар амаржа, һонин кино харахадаа ямар ехээр «хужарланаб» даа!

Манай Хэжэнгын аймагта түрүү киномеханигууд нилээд олон юм. Жэшээлхэдэ, Чисаанын совхозой Үлзытэ тосхондо хүдэлдэг киномеханик Василий Михайлович Михайловые тэндэхи хүн зон ехэл хүндэтэйгөөр, баяртайгаар угтан абадаг. Энэ хүмнай 1971 онойнгоо түсэбые 190 процентээр дүүргэжэ, республикынгаа түрүү киномеханигуудай тоодо ороһон байха. 1959 онһоо хойшо нүхэр Михайлов һара, квартал, жэл бүхэнэйнгөө түсэбые ходо үлүүлэн дүүргэжэ ябана. «Эрхим кино-түхеэрэлгын түлөө» гэһэн конкурс 1971 ондо зарлагдаа бэлэй. Тэрэ конкурсдо нүхэр Михайлов эдэбхитэйгээр хабаадажа, дипломоор шагнагдаа һэн. Тиихэдэ СССР-эй кинематографиин, Буряадай АССР-эй кинофикациин управлениин Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Иигэжэ манай нүхэр, түрүү киномеханик Василий Михайлов олон сооһоо суурхажа, хүн зоной сүлөөтэй сагые аша үрэтэйгөөр, соёл культурын үндэр хэмжээндэ үнгэргэлсэхэ хэрэгтэ нангин хубитаяа оруулалсана.

Сүлөөтэй саг... Хүдөө нютагта гансал кино харуулаад байхагүйш. Клубай дэргэдэ уран һайханай бүлгэм, кружогуудые байгуулха гээшэмнай хүдөөгэй соёлшодой шухала уялгануудай нэгэн болоно бшуу. Теэд манай Хөөрхэ тосхондо энэ талаар үшөөл муушаг байна. Залуушуулнай үшөөл эдэбхи үүсхэлээр бага гээшэ ааб даа.

Һүүлэй үедэ профсоюзуудай мэдэлдэ олонхи клубууд үгтэнхэй. Хүдөөгэй клубые даагша салингаа сельсоведһээ абадаг. харин тиихэдэ киномеханигынь кинофикацида хабаатай, уран һайханай талаар хүтэлбэрилэгшэнь аймагай соёлой таһагта мэдэлтэй байдаг. Нимэ гурбан ондоо тээһээ сугларһан хүнүүдые хүтэлбэрилхэнь хүндэшэг байдаг. Хүнүүдэй эрмэлзэл, үүсхэл гээшэ ехэ юумэ бүтээдэг. Тиимэһээ манай партийна организацинууд энээндэ ехэл анхаралаа хандуулха болоно.

Уран һайханай бүлгэм, библиотекэ, клуб, кинотеатр, музей, выставканууд хүн зоной сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэлгэдэ ехэхэн үүргэтэй, габьяатай байха зэргэтэй бшуу. Амарһан хүн мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажалладаг. Энээндэнь туһалая, нүхэд соёлшод! Бидэнэрһээ, өөһэдһөөмнай ехэ юумэн дулдыдадаг!

Д. ДОРЖИГУТАБАЙ,
Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой Хөөрхэ тосхоной киномеханик.

Совет Социалис Республикануудай, Ирагай Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай
ДОГОВОР

Совет Социалис Республикануудай Союз болон Ирагай Республика.

Эдэнэй хоорондын хани барисаае, түгэс харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгэ хоёр гүрэнэй национальна аша туһада харюусаха, бүхы дэлхэй дээрэхи ба араб оронуудай амгалан байдалай хэрэгтэ, арадуудай эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдал ба бүрин сүлөөе хүндэлэлгын аша туһада алба хэхэ гэжэ батаар этигэн,

эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын бүхы хүсэнүүдэй эмхидэлые бэхижүүлхэ, тэрэ тоодо араб гүрэнүүдэй нэгэдэлые империализмда эсэргүү тэмсэлэй үндэһөөр улам нягтаруулха ябадал бата бэхи эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй шухала нүхэсэл болохо байха гэжэ тоолон,

империализмда, колониализмда, сионизмда, хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү, арадуудай сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй арюун нангин хараа бодолнуудаар зоригжон,

мүнөө сагай уласхоорондын асуудалнууд харилсаа холбооной, алишье талада таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэрэлгын үндэһөөр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ этигэн,

эб найрамдал хүсэдэг гадаадынгаа политикые, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставай уг зорилгонууд, гол ёһонуудта үнэн байдагаа лаблан,

хани барисаата, харилсаа холбоото, харилсан этигэлсэлгын харилсаа хүгжөөхэ, бэхижүүлхые хүсэн, тус харилсаагаа шэнэ, бүри дээдэ шатада гаргахые оролдон энэ договор баталха гэжэ шиидэһэн, доро дурсагдаһан зүйлнүүдээр үгэеэ ойлголсоһон байнабди.

СТАТЬЯ 1.

Хоёр ороной, эдэнэй арадуудай хоорондо эбдэршэгүй хани барисаан сахигдаха, гүрэнэй сүлөөтэ байдал, территориальна бүрин бүтэн байлга, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ябадал хүндэлһэнэй үндэһөөр политическэ, экономическа, хуудалдаа наймаанай, научно-техническэ, соёлой ба бусад һалбаринуудай талаар түгэс харилсаа холбоон хүгжөөгдэхэ байха гэжэ договор баталагша дээдэ тушаалтад мэдүүлнэ.

СТАТЬЯ 2.

Арадуудайнгаа социально-экономическа туйлалтануудые сахиха ба саашадань хүгжөөхэ, өөһэдынгөө байгаалиин бүхы баялигуудые тус бүридөө бэеэ даанхайгаар ашаглаха эрхэ хүндэлхэ арга боломжонуудые хангахын тула нягта, түгэс бүрин харилсаа холбоо байгуулхабди гэжэ Совет Социалис Республикануудай Союз, Ирагай Республика мэдүүлнэ.

СТАТЬЯ 3.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор харилсан оршолгын политикые сэхэ шууд бэелүүлэн, эб эетэй байхые хүсэдэг гадаадынгаа политикатай зохилдуулан, саашадаашье бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангахын түлөө, уласхоорондын түгшүүрил һуларуулхын түлөө, ядерна ба юрын зэбсэгүүдые оруулалсан, бүхы зэбсэгүүдые уласхоорондын үрэтэй хиналта доро бүтэдэ ниитээрээ, бүрин хуряаха ябадал туйлахын түлөө саашадаа тэмсэхэ.

СТАТЬЯ 4.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад бүхы арадуудай эрхэ сүлөөтэй, тэгшэ эрхэтэй байлга туйлаха арюун нангин хараа бодолнууудые хүтэлбэри болгон, элдэб янзаар үзэгдэдэг империализм ба колониализмые эрид буруушаана. Эдэ хоёр орон империализмда, сионизмда эсэргүү, колониализм ба шэнэ түхэлэй колониализмые, үндэһэ яһанай илгаа гарган газаашалгые, арад зоние үгы хэхэ гэдэг хараа бодолые эсэслэн үгы хэхын түлөө саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр тэмсэхэ, колониальна оронууд болон арадуудта бэеэ дааһан байдал олгохо тухай ООН-ой декларацие дары түргэн, хүсэд бүрин бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ.

Бүрин эрхэ сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө арадуудай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэхын тула өөһэд хоорондоо, мүн эб эетэй байхые хүсэдэг бусад гүрэнүүдтэй хоёр тала харилсаа холбоо байгуулха.

СТАТЬЯ 5.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад оронуудайнгаа хоорондын экономическа, техническэ ба эрдэм ухаанай харилсаа холбооє ехэ удха шанартайда тоолон, промышленностиин, хүдөө ажахын, газар уһалха барилгануудай, уһанай ажахын талаар, нефтиин ба байгаалиин бусад баялигуудые ашаглалгын, хэлхеэ холбооной ба экономикын бусад һалбаринуудай талаар, тэрэшэлэн үндэһэн кадрнуудые бэлдэлгын талаар харилсаа холбоогоо, дүй дүршэл халан абалсалгаяа улам үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлжэ байха. Хоёр талынхид тэгшэ эрхэтэй, али али талын ашагтай байлгын, тон таарамжатай гуримай гол ёһонуудые үндэһэ болгон, хоёр гүрэнэй хоорондын худалдаа наймаа, далайгаар тамаралгые үргэдхэхэ.

СТАТЬЯ 6.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад эрдэм наукын, искусствын, литературын, һуралсалай, элүүрые хамгаалгын, хэблэлэй, радиогой, киногой, телевидениин, аяншалгын, спортын ба бусад һалбаринуудай талаар хоорондынгоо харилсаа холбооє саашадань хүгжөөлгэдэ туһа хүргэхэ.

Элдэб һалбаринуудай талаарнь хоёр ороной арадуудай ажабайдалтай, ажал болон туйлалтануудтай бүри һайнаар харилсан танилсахын тула, гүрэнэй зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй, предприятинуудай, соёлой ба эрдэм ухаанай эмхи зургаануудай хоорондын харилсаан ба холбооє улам үргэдхэлгэдэ хоёр талаһаа туһа хүргэхэ.

СТАТЬЯ 7.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад амгалан ба аюулгүй байдал хангалгын аша туһада уласхоорондын оршом соо үгэеэ ойлголсоһон ябуулгануудые, тэрэшэлэн Советскэ Союз Ирак хоёрой хоорондын политическэ харилсаа холбоо хүгжөөлгые ехэ удха шанартайда тоолон, гүрэнүүдэйнь аша туһада хабаатай уласхоорондын бүхы шухала асуудалнуудаар, тэрэшэлэн хоёр талын харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудаар элдэб тушаалтадай ходо зүбшэлсэжэ байха ябадал хангаха.

СТАТЬЯ 8.

Хоёр талын али нэгэндэ гү, али бүхы дэлхэйдэ аюул тохёолдуулхаар гү, али эб найрамдал эбдэхээр оршон байдалай тохёолдоо һаань, договор баталагша дээдэ тушаалтад ушарһан аюулта байдал зайсуулгын гү, али эб найрамдал һэргээлгын аша туһада хараа бодолнуудаа зүбшэлхэ зорилготой холбоо дары бэелүүлхэ байха.

СТАТЬЯ 9.

Договор баталагша дээдэ тушаалтад хоёр оронойнгоо аюулгүй байдалай аша туһада зорюулан, оборонно хүсэ шадалаа бэхижүүлхээр харилсаа холбоогоо хүгжөөжэ үргэлжэлүүлхэ.

СТАТЬЯ 10.

Гүрэнүүдэй ямар нэгэн бүлэглэлдэ, тэрэшэлэн договор баталагша нүгөөдэ дээдэ талада эсэргүү шэглүүлэгдэһэн союзда орохогүй, ябуулганууд гү, али хэмжээнүүдтэ хабаадахагүй байха гэжэ договор баталагша дээдэ тушаалтад тус бүридөө мэдүүлнэ.

Нүгөө таладамнай сэрэгэй хохидол оруулжа боломоор ямаршье ябуулга хэхын тула газар дайдаяа хэрэглүүлхэгүйбди гэһэн уялга договор баталагша оронууд тус бүридөө абана.

СТАТЬЯ 11.

Хүсэндөө байгаа уласхоорондын договорнуудаар абаһан уялганууднай энэ договорой эрилтэнүүдтэ зүришэхэгүй гэжэ договор баталагша дээдэ тушаалтад мэдүүлнэ, энээндэ таарахагүй уласхоорондын ямаршье хэлсээнүүдые баталхагүй гэһэн уялга абана.

СТАТЬЯ 12.

Энэ договор арбан табан жэлэй болзороор баталагдана, договор баталагша оронуудай али нэгэнэйнь энэ договор болюулха хүсэлэн тухайдаа болзоройнь дүүрэхэһээ урид 12 һарын турша соо нүгөөдэ таладаа дуулгаагүй һаань, удаадахи табан жэл бүхэндэ зүндөө һунаагдаха болоно.

СТАТЬЯ 13.

Энэ договорой ямар нэгэн эрилтые тайлбарилгын талаар договор баталагша хоёр ороной хоорондо ямаршье алгасаанай гараха болоо һаань, хани барисаанай, харилсан хүндэлэлсэлгын үндэһөөр хоёр талаһаа шиидхэхэ.

СТАТЬЯ 14.

Энэ договор эсэслэн баталагдаха, эсэслэн баталалгын грамотануудые абалсаһан үдэрһөө хойшо хүсэндөө орохо, иимэ ёһолол шадаалһаа һаяар Москвада үнгэргэгдэхэ байха.

Тус договор хоёр хэһэгээр, тус бүридөөород ба араб хэлэн дээрэ бэшэгдэнхэй, хоёр текст адли хүсэтэй байха.

1972 оной апрелиин 9-дэ Багдадта баталагдаа, энэмнай Хиджрэй 1392 оной Сафарай майн 25-тай адли.

Совет Социалис Республикануудай Союзай түлөө
А. КОСЫГИН.

Ирагай Республикын түлөө
А. Х. АЛЬ-БАКР.

Хани барисаанай, харилсаа холбооной оршон байдалда

БАГДАД. (ТАСС). Совет Социалис Республикануудай Союзай, Ирагай Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорто гар табилга апрелиин 9-дэ Багдадта Президентын ордон соо болобо.

Тус договорто Советскэ Союзай түлөө — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Ирагай Республикын түлөө — Ирагай Республикын Президент А. Х. Аль-Бакр гар таба...

Гар табилгын ёһололдо:

Совет талаһаа — Совет партийно-правительственнэ делегациин гэшүүд байлсаа.

Ирагай зүгһөө — Араб социалис дэбжэлтэ гэжэ партиин Ирагтахи хүтэлбэриин гэшүүд, Ирагай правительствын гэшүүд болон бусад тушаалтад байлсаба.

Договорто гар табилгын үедэ А. Н. Косыгин А. Х. Аль-Бакр үгэнүүдые хэлээ.

Апрелиин 15

Субботнигто олоороо хабаадая

УЛААН-ҮДЭ

Байгша оной апрелиин 15-най үдэр үнгэргэгдэхөөр соносхогдоһон Бүхэсоюзна коммунис субботнигые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха тухай асуудал хэлсэһэн зүблөөн КПСС-эй Советскэ райкомдо болоо.

Район дотороо коммунис субботнигые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар хараалһан хэмжээ ябуулганууд тушаа КПСС-эй райкомой секретарь, районой штабай начальник нүхэр М. И. Шадонов мэдээсэл хэһэн байна.

Районой промышленна предприятинуудай коллективүүд коммунис субботнигой үдэр вахтада жагсаха зуураа, адаг 140 мянган түхэригэй продукци бүтээхээр уялга абанхай. Тэрэшэлэн эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ жасада өөһэдынгөө хубитые оруулхаар зоригжонхой.

Гадна районой 550 хүнүүд шефтээ абаһан колхоз, совхозуудта ошожо, тэдэнэйнгээ хүдэлмэридэ хамһалсаха байна. Түбхын түрүүндэ хүдөө гарагшад сабшалан сэбэрлэхэ, наг шэбхэ зөөхэ, посхоод бариха гэхэ мэтын хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй министерство, зургаануудай. эмхинүүдэй 300 хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэхэ техникумэй багшанар болон һурагшад хүдөө ажахыда туһалхаяа горитой бэлэдхэл хэжэ байна. Багшанарай институдай студентнэр районойнгоо барилганууд дээрэ хүдэлхэнь.

Коммунис субботнигто гараһан алба хаагшад, студентнэр, һурагшад болон бусад ажалшадай олонхинь районойнгоо үйлсэ, талмайнуудые, эмхи зургаануудай оршодог байшангуудай газаагуурхиие гуримшуулха, сэбэрлэхэ, сугларһан бог шоройгоо зөөжэ хаяха хүдэлмэридэ хабаадаха юм.

МАНАЙ КОРР.

КАБАНСК

Болохоёо байгаа коммунис субботнигто аймагай ажалшадай хэр зэргэ бэлдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэхыень КПСС-эй райкомой секретарь Ю. Р. ДМИТРИЕВТЭ хандаабди.

— Энэ олониитын удха шанартай тон шухала хэрэгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтахын, эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө аймаг дотор тусхай комисси бии болгогдоо. Мүн субботнигые ударидаха, эмхидхэхэ тусхай штабууд колхоз, совхоз, предприяти, эмхи зургаануудта байгуулагдаа.

Урид тооложо үзэһэнэймнай ёһоор Кабанскын аймаг соо энэ субботнигто хамта 15 мянган хүн гаража хүдэлхөөр хараалагдана. Энэрнһээ гадна, һургуулинуудай хоёр, ГПТУ-гай, техникумэй баһал хэдэ мянган һурагшад, студентнэр өөһэд өөһэдынгөө участогуудта хүдэлхэ байна.

Даб дээрэ багсаажа үзэхэдэ, гансахан энэ субботнигой үдэр аймагай колхоз, совхозуудта мянга үлүүтэй гектар таряалан дээрэһээ һолоомон суглуулагдаха, 1.100 гектар сабшалан модо, шулуунһаа сэбэрлэгдэхэ, дээрээ хушалтатай теплицын хэдэн мянган дүрбэлжэн метр талмайн хуушан шэбхэ, шоройнь гаргагдажа хаягдаха, шэнэлэгдэхэ юм.

Мүн энэ үдэр Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэдэй хүсөөр 1,5 мянган тонно цемент гаргагдаха, 500 мянган условно хэһэг шифер бүтээгдэхэ, гэр байра бодхоодог предприятинуудта 50 мянган түхэригэй барилга хэгдэхэ, модо болбосоруулгын комбинадуудта 1.450 кубометр шэрэгүүл ута модон тайрагдаха, 1.000 хэһэг шпала, барилгада хэрэгтэй 200 кубометр модон тайрагдаха, 2.180 түхэригэй шэнэ мебель хэгдэхэ байна. Тэрэшэлэн субботнигто хабаадагшадай хүсөөр энэ үдэр 60 тонно түмэрэй хаядаһан суглуулагдажа, ашаалагдажа ябуулагдаха болоно. Тиихэдэ загаһанай заводто 15 центнер загаһанай продуктнууд болбосоруулагдаха юм.

Тиигэжэ бүхы дээрээ бүтээгдэһэн продукциин түлөө түлэгдэхэ 38 мянган түхэриг мүнгэн табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ фондодо оруулагдаха зэргэтэй.

ЭРХИМЛЭГШЭДТЭ АВТОМАШИНА

Мүнөө үедэ ямаршье ажахыда ошоболтнай, оньһон техникээр хүсэд хангагданхай байха. Колхоз, совхозуудта үгтэһэн машина, трактор болон хүдөө ажахын бусад техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, тэдэнээ нарин нягтаар харууһалха хэрэг мэргэжэлтэд болон механизаторнуудай гол зорилгонь болоно бшуу. Даажа абаһан оньһон техникэдээ эзэн ёһоор хандадаг ажахын механизаторнууд орооһо таряанай, үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа шадана. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада «Оньһон техникэ зүбөөр хадагалха» гэһэн конкурс ажахынуудта үнгэргэгдэдэг болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ харалгада республикын 8 аймагай колхоз, совхозууд хабаадаһан байна. Тус конкурсдо оролсоһон ажахынуудта трактор, машина, комбайн болон хүдөө ажахын бусад техникэ зүбөөр хадагалха хүдэлмэри яһала урагшатай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагуудта энэ хүдэлмэри гуримшуулагдаа. Мүн Хяагтын, Бэшүүрэй, Кабанскын, Зэдын, Хэжэнгын аймагуудай зарим ажахынуудта оньһон техникэ зүбөөр хадагалагдана.

Үнгэрэгшэ 1971 ондо республикын колхоз, совхозуудта оньһон техникэ заһабарилха, хадагалха мастерской, складууд олоор ашаглалгада үгтөө. Тэрэ тоодо техническэ харууһа хэхэ типовой 7 мастерской, 10 гараж болон тусхай һарабша, машина табиха 13 хашаа, шулуун дэбдихэртэй 1 шала түхеэрэгдээ. Энэ хугасаада колхоз, совхозуудта 1400 гаран трактор, 3243 сеялкэ, 3530 плуг заһабарилагдаһан байна. Эдэ бүхы оньһон техникые тоһо, түлишөөр хүсэд хангахын тула ажахынуудай 150 нефтебаза шухала түхеэрэлгэнүүдээр хангагдажа, табан нефтебаза шэнээр баригдаа.

Олонхи ажахынуудай оньһон техникээ зүбөөр хадагалдаг болоһоной ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ 254 мянган түхэриг алмагдаһан байна. Колхоз, совхозуудай эдэбхитэй бэрхэ 1126 механизаторта 101,6 мянган түхэригэй шан барюулагдаа.

Баргажанай, Сэлэнгын, Прибайкалиин аймагууд энэ харалгада хабаадаагүй. Тус аймагуудай олонхи ажахынуудта хүдөө ажахын оньһон техникэ хадагалха хүдэлмэри муугаар табигданхай. Тэндэ үгтэһэн машина, тракторнуудай эбдэрхэ, сагһаа урид хэрэгһээ гараха ушар али олон тохёолдоно. Дээрэ дурсагдаһан аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа табихаар болоо гэжэ хэлэмээр.

Тус конкурсын дүн һаяхан согсологдобо. Хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо Александр Степанович Берещинов илажа гараһан ажахынуудай түлөөлэгшэнэртэ Хүндэлэлэй грамота автомашинын түлхюуртэйгөөр барюулба. Хорины аймагай Анаагай совхоз нэгэдэхи һуури эзэлжэ, «Москвич-412» түхэлэй хүнгэн автомашина токарно-винторезнэ станогтойгоор абаха болоо. 2-дохи һуури Бэшүүрэй аймагай «Дружба», Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд эзэлжэ, «Газ-53» түхэлэй автомашинада хүртөө. 3-дахи һуурида Яруунын «Победа». Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозууд гаража, «ГОСНИТИ-2» түхэлэй автомастерскойгоор шагнагдаба. Мүн Яруунын аймагай «Дружба» колхоз, Хяагтын совхозой түлөөлэгшэдтэ «АТУ-А» түхэлэй түлишэ зөөдэг машинануудай түлхюур барюулагдаба.

Түмэрэй хаядаһа Эхэ орондоо тушааха түсэбөө 133,5 процент дүүргэһэн Баргажанай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управленидэ «Москвич 408» автомашина үгтэхэ болоо. Түсэб, даабарияа үлүүлэн дүүргэһэн Прибайкальска, Загарайн аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүд автомашинаар шагнагдаа.

Металлургида хэрэгтэй түмэрэй хаядаһа тушааха даабарияа үлүүлэн дүүргэһэн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо (Баргажанай аймаг) «ГАЗ-51» түхэлэй, «Октябрьский» совхоздо (Зэдын аймаг), «Сибиряк» колхоздо (Түнхэнэй аймаг) «ГАЗ-93» түхэлэй ашаанай автомашинанууд үгтөө.

Оньһон техникэ бүхы заабариин ёһоор хадагалгада, тэрэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглалгада өөһэдынгөө хубитые оруулһан республикын ажахынуудай 15 механизатор ВДНХ ошохо түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаба.

Д. ХУБИТУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо нүхэр Берещинов Яруунын аймагай «Победа» колхозой түлөөлэгшэ Б. Ц. Цыренжаповта Хүндэлэлэй грамота автомашинын түлхюуртэйгөөр барюулжа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

...АССР-эй ВЕРХОВНО ...ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...А. АЮШЕЕВЫЕ ...ДАЙ АССР-эй ...НО СОВЕДЭЙ ...ЗИДИУМЭЙ ...ЭЙ ГРАМОТААР ...АХА ТУХАЙ

...ой модоной ажа...лан саг соо амжал...лаһанайнь түлөө, ...0 наһа гүйсэһэн...рамдуулан, Хорнин ...орин ой модоной ...ректор Аюшеев Ван...евичые Буряадай ... Верховно Соведэй ...й Хүндэлэлэй гра...нахa.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын ...огшо **Т. ЕЛАЕВА.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...иумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

... байшан.
...апрелиин 10.

...АССР-эй ВЕРХОВНО ...ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...М. П. ПОПОВЫЕ ...ДАЙ АССР-эй ...ВНО СОВЕДЭЙ ...ЗИДИУМЭЙ ...ЭЙ ГРАМОТААР ...АХА ТУХАЙ

...ын партийна ба со...зуудта үни удаан ...ша туһа ехэтэйгээр ...түлөө, түрэһөөр ...энтэйнь дашарамдуулан, Кабанскын аймагай ...депутадуудай Советэй ...эхэ комитедэй түрүүлэгшэ ...Попов Михаил Пер...ые Буряадай АССР-эй ...едэй Президиумэй ...грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын ...огшо **Т. ЕЛАЕВА.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...иумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

... байшан.
...ой апрелиин 10.

...АССР-эй ВЕРХОВНО ...ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...П. СЕРЕДКИНИИЕ ...ДАЙ АССР-эй ...ВНО СОВЕДЭЙ ...ЗИДИУМЭЙ ...ЭЙ ГРАМОТААР ...АХА ТУХАЙ

...ына барилгын эмхи... удаан саг соо ашa ...ажаллаһанайнь ...ээр 60 наһатай бо...дашарамдуулан, ...аймагай Талов...бетон зүйлнүүдые ...дадаг заводой ди...р Василий Петро...ниие Буряадай ... Верховно Соведэй ... Хүндэлэлэй гра...нахa.

...АССР-эй Верховно ...Президиумэй ...**Б. СЕМЕНОВ.**
...АССР-эй Верховно ...Президиумэй ...тарь **К. МАСЛОВ.**

...дэй байшан.
...апрелиин 7.

А. Н. КОСЫГИН ИРАГТА

БАГДАД. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Ирагай Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Азиз Мухаммед түрүүтэй Ирагай Коммунис партиин делегацитай уулзаба.

Аха дүү хоёр партине һонирхуулдаг асуудалнууд хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

А. Н. Косыгин ДПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Мухаммед Махмуд Абдель Рахман түрүүтэй Курдистанай демократическа партиин делегацитай мүн лэ уулзажа, хани халуунаар хөөрэлдөө.

БАГДАД. (ТАСС). Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ Ирагай Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Ирагтахи хүтэлбэриин Генеральна секретариин орлогшо, Ирагай Республикын Революционно командованиин Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Саддам Хусейн апрелиин 9-дэ сайлалга хэбэ.

Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд, ПАСВ-ай Ирагтахи хүтэлбэриин гэшүүд, Курдистанай демократическа партиин хүтэлбэриин гэшүүд, Ирагай правительствын министрнүүд, дипломатическа корпусой гэшүүд, Ирагай нийтын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн сайлалгада хабаадалсаа.

БАГДАД. (ТАСС). Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин апрелиин 9-дэ сайлалга хэбэ.

Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд, мүн Ирагай Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Ирагтахи хүтэлбэриин Генеральна секретариин орлогшо, Ирагай Республикын Революционно командованиин Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Саддам Хусейн, ПАСВ-ай Ирагтахи хүтэлбэриин гэшүүд, Ирагай правительствын министрнүүд, Ирагай Коммунис партиин ба Курдистанай демократическа партиин хүтэлбэриин түлөөлэгшэд, ороной нийтын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, дипломатическа корпусой гэшүүд хани ёһоной, таатай зохид оршон байдалда үнгэрһэн сайлалгада хабаадалсаа.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҮГЭНЬ БАТА

Загорск — хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг посёлок юм. Эндэхи үйлсэнүүдтэ үндэр сагаан гэрнүүд жэлһээ жэл бүри улам олоор ербын бодоно. Авиационно заводой хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай эрилтэ хүсэд хангахын тула үшөө олон гэрнүүд баригдаха юм. Тиимэһээл тус заводой капитальна барилгын управлениин хүдэлмэришэд түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхые, үйлэдбэридөө шэнэ онол арга нэбтэрүүлхые оролдонобди.

Һүүлэй үедэ [illegible]0,120 бүлэ айлай орохо гэрнүүдые түргэнөөр, һайн шанартайгаар барижа, ашаглалгада тушааха зорилго урдаа табинхайбди. Манай барилгашад ганса байрын гэрнүүдые баридаг бэшэ ааб даа. Һургуулиин, сад-яслиин, соёл гэгээрэлэй ордонуудые, мүн промышленна объектнүүдые баридаг байха юм.

Минии даадаг барилгын участогта табяад хүдэлмэришэд хүдэлнэ. Олонхинь яһала дүршэлтэй, оролдосотой зон. Модошо дархан Н. Н. Тюлькин тухай хэдэн үгэ хэлэмээр. Тэрэ барилгада олон жэл хүдэлөө. Николай Николаевичай уран гараар нилээд олон гэрнүүд манай Загорскдо баригдаһан байха. Тэрэ шулуушанай, электрогагнууршанай мэргэжэл шудалһан. Ямаршье ажал хэхэдээ, һайн шанартайгаар бүтээжэрхидэг. Иимэ үндэр мэргэжэлтэй, ажалша бэрхэ, нүхэд зондоо хүндэтэй хүдэлмэришэниие бригадираар табиха гэжэ шиидээ бэлэйбди. Тиигэхэдэ зүб лэ шиидхэбэри гаргаһан байгаабди гэжэ мүнөө һанагшаб. Николай Николаевич Тюлькин ажал хэхэдээшье, эмхидхэхэдээшье тон бэрхэ хүн байшаһанаа гансатал харуулаа һэн.

Тэрэнэй даадаг комплексно бригадада арбан долоон хүн юм. Зургаанинь шулуушад, табанинь модошо дархашуул, бэшэнинь бетонщигууд.

— Хүн бүхэндэ хэжэ шадахаар ажалынь даалгажа үгэбэл, амжалта түйлагдаха байха, — гэжэ Н. Н. Тюлькин хэлэдэг. Зүбшье юумэ хэлэнэ гээшэ. Жэшээлхэдэ, бэрхэ шулуушад Василий Марковец, Василий Рубцов гэгшэд хана холбоно. Бага разрядтай залуу шулуушад хирпиисэ асардаг, цементын холисо бэлдэдэг, хана бодхоолсодог. Дүршэлтэй шулуушад һаадгүйгөөр хүдэлхэдөө, ехэ юумэ хэжэрхинэ. Зургаан шулуушад халаан соогоо 16 кубометр хана бариха даабаряа 20—21 кубометртэ хүргэнэ.

Николай Николаевич бригадын барилгашадта архитектурынгаа талаар орёо нарин, томо томо барилгануудые даалгадаг. Эдэнэр мүнөө 800 хүнэй һууритай ехэ залтай, мүн 200 хүнэй һууритай бага залтай соёлой байшангай барилга хэжэ эхилээ. Авиационно заводой хүдэлмэришэдэй амарха соёлой үшөө нэгэ байшан нээгдэхэнь. Энэ барилга тон түргэн саг соо дүүргэхэ ёһотойбди.

Тус байшангай барилга бетон, шэл, түмэрөөр хэгдэхэ. Бетон шудхалаа хэхэ хүдэлмэри бүришье ехэ. Мүнөө барилга түлэг дундаа. Бригадын хүдэлмэришэд жэлэй эхинһээ 30 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаряа 34 мянганда хүргөө. Түргэнөөр барилга хэхын тула яһала оролдогдоно гээшэ. Хүдэлмэриин минута бүхэниие зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ анхарна. Тэрэгүйгөөр халаанай даабари дүүргэхэнь бэрхэ юм. Бетоной нэгэ кубометр холисоор арбан табан минутын туршада шудхалаа хэнэбди. Харин бишыха нобшорбол, голодоһо гаргаха болонобди. Бетоной холисо саг болзор соонь хэрэглэхын тула барилгашад эртээнһээ һайн бэлэдхэл хэнэ. Тэдэнэр халаан соогоо 25—30 кубометр шудхалаа хэжэ, даабаряа ходо үлүүлнэ. Модошо дархан Николай Дмитриев, Геннадий Афанасьев гэгшэд бетонщигой, электро-гагнууршанай мэргэжэлнүүдые шудалһан. Бетоной холисын үгы һаа, эдэнэр хабтагай модо холбожо, шудхалаа хэхээр бэлэдхэл хэдэг. Харин гагнууршанай мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд түмэрөөр армаг бүтээдэг байха юм.

Н. Н. Тюлькинэй даадаг бригадын гэшүүд хүдэлмэриин олон ондоо мэргэжэл шудалһан тула, ажалаа һайнаар, гүйсэтэйгөөр эмхидхэжэ шадана. Шэнэ онол арга хэрэглэхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ анхарал табидаг. Барилгашадай дурадхалаар шэнэ клубай корпус тойруулан рельс табигдаа. Энээнэй ашаар хоёр кранай оронд нэгэ кран хэрэглэгдэнэ.

Тус бригадын гэшүүд байгша оной мартын 20-һоо хоёр халаан соо хүдэлжэ эхилбэ. Түрүүшын үдэрнүүдтэ эдэнэр 12—16 кубометр шудхалаа хэһэн байха юм. Байтараа бүри олон хүдэлмэришэдые хоёрдохи халаан соо хүдэлгэхэмнай.

Николай Тюлькинэй бригадын хүдэлмэришэд нигэжэ ажалайнгаа саг зүбөөр хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Эдэнэр Августа Васильевна Тяпинагай даадаг бригадын шэрдэгшэдтэй мүрысэнэ. Тяпинагайхид шэнээр баригдаһан уһанай бассейнэй дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ хүдэлмэреэ саг болзор соонь дүүргэжэ, шэнэ бассейнээ байгша оной ноябриин 7-до ашаглалгада тушаахаар уялга абанхай. Харин Николай Тюлькинэй бригадын барилгашад 200 мянган түхэригэй барилга хэжэ, соёлой байшангай торхыень дүүргэхэ зорилготой. Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүн хараад үзэхэдэ, манай барилгашад хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл хэбэртэй. Хүрэхэшье байха. Эдэнэр СССР-эй 50 жэлэй түүхэтэ ойе ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэһэн һайн һайхан хүсэл эрмэлзэл урдаа табинхай. Тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байха ха юм.

Н. ЛЕВЧЕНКО,
Улаан-Үдын авиационно заводой барилгын управлениин прораб.

ОЧЕРК

БАРИЛГАШАН НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛНА

Сэрэгэй албанһаа табигдаад байхадаа, Борис Полтарацкий ямар ажал хэхэ тухайгаа нилээд болдомжолһон юм. Юуб гэхэдэ, тэрэ мэргэжэлгүй байгаа бшуу. Үетэн цүхэдөөрөө энээн тушаа хөөрэлдэхэдэнь:

— Заводто орожо хүдэлыш. Токарь болоо һаа, ямаршье инженерһээ дутахагүйш,—гэжэ тэдэнь заабаришалһан юм. Теэд Борис өөрынгөө дураар барилгашан болоһон. Түрүүшээр энэ тэрэ хамһабариин ажал хэдэг бэлэй. Хирпиисэ, цементын холисо шулуушадта зөөхэ. Забһарай гарахада хирпиисэ холбоодшье туршаха. Үниинэй шулуушан Сергей Сергеевич Колмогорцев залуу хүдэлмэришэнэй оролдосыень сэгнэжэ:

— Бэрхэ, ажалдаа абьяастай хүбүүн. Хожомоо эрхим барилгашан болохол байха,—гэжэ ходо хэлэдэг байһан.

Саг жэлнүүдэй ошохонь ямаршье түргэн гээшэб даа! Тэрэ гэһээр арбан долоон жэл үнгэршэбэ ха юм. Эдэ жэлнүүд соо Борис Алексеевич Полтарацкий Улаан-Үдэдөө хэдэн олон гэрнүүдые барилсаба гээшэб! Эгээл түрүүшынхиеэ барилсаһан гэрынь Кировэй нэрэмжэтэ гудамжада оршодог. Энэ гэрэй хажуугаар үнгэрхэ бүхэндөө тэрэнэй зүрхэн түргэ түргэнөөр сохилоодхидог. Ажалайнь намтар эндэһээл эхитэй ха юм. Альганай шэнээн хирпиисэнүүдые бэе бэедэнь хоноожо, үндэр сагаан гэрнүүдые бодхоохо шулуушанай мэргэжэл эндэл шудалаа һэм шуу. Үниинэй шулуушан Сергей Сергеевич Колмогорцев шулуушанай орёо нарин мэргэжэлдэ һургаа бэлэй. Түргэнөөр булан холбохо, хана бариха нюусануудаа сүм Бориста дамжуулһан юм. Сергей Сергеевич амаралтада гараа һэн. Гэбэшье байд гээд лэ һурагшынгаа ажал хүдэлмэреэр һонирходог, холо заабари зүбшэл үгэдэг бэлэй. Теэд хэдэхэн жэлэй саана хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наһа бараа һэн. Удаань Сергей Сергеевичэй хүбүүн Владимир шулуушанаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Борис Алексеевич залуу шулуушанда шадаха зэргээрээ туһалдаг һэн. Володя мүнөө гурбадахи разрядтай бэрхэ шулуушан болонхой. Ажал хэхэ дуратай, хүдэлмэриин журамтай, үнэн сэхэ абари зантай хүбүүн юм. Нэгэтэ Володиин үгэ зугаагүй, дуугайхан болоод ябахыень Борис Алексеевич ажаглахадаа:

— Володя, үбшэлөө гүш? Юундэ үгэ зугаагүй ябанаш,—гэжэ асууба. Тэрэнь дуулаашагүй болоод хүдэлжэ байба. Хүбүүндэ эсэтэ ёһоор хандадаг һэн тула тэрэ хоолойгоо шангадхаад:

— Юундэ анир хаташабаш. Юун болооб, яагааб, хэлыш?—гэбэ.

— Дядя Борис, би гэрлэхэ һанаатайб. Теэд зохид байрагүй ха юмбиб. Яахаяашье ойлгожо ядашоод ябанаб,—гэжэ һанаа үнөөндэ абтанги хэлэбэ.

— Хэлсээн юун байгаа юм, айл боложо түбхиныш. Бидэшни шамдаа шадахыса туһалхабди,—гэжэ хэлэхэдэнь, Володя ехэтэ баясаһан юм. Борис Алексеевич Полтарацкий хооһон үгөөр найдуулдаг бэшэ, харин хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шададаг хүн байһанаа эндэ гэршэлнэ һэн. Барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, Володине гэр байратай болгоһон юм.

Мүнөө Полтарацкиин бригада Трубачеевэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ 120 бүлэ айлай орохо гэр барижа байна. (2-хи зураг). 120 айл шэнэ гэр соо түбхинэн ороходоо эгээл түрүүлэн барилгашадта һайнние хүргэхэ.

Борис Алексеевич ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг. Ажалайнь бүхы амжалтанууд эндэһээ эхитэй. Тэрэ шадамар бэрхэшүүлые булан холболгон дээрэ, харин залуу шулуушадые сонхын дундахи хана холбохыень табидаг заншалтай. Ажалаа эхилхын урда тээ таба минутын суглаа үнгэргэжэ, хүн бүхэндэ хэхэ ажалыень ойлгуулжа үгэдэг, дутуу дунданууд тухайгаа сэхэ хөөрэлдэдэг, бүри һайнаар ажаллаха зорилго табидаг юм. Нигэжэ юу хэхэ, яахаяа сэхэ руунь хөөрэлдөөд, ажал хэхэдэ сэдьхэлдэ тэнюун байдаг даа.

Ажалтайл ханилһан хүн жаргалаа эдлэжэ шададаг юм гээд Борисай эхэнь заадаг бэлэй. Тэрэ балшар бага наһанһаа ажал хэжэ хүдэржэһэн юм. Хаанашье ябахадаа үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хүдэлдэг, нүхэдтөө түрүү ажалай жэшээ харуулдаг һэн. Иимэл һэн тулань тэрэниие шулуушадай бригадираар дэбжүүлһэн байха юм. Бригададань эгээл харюусалгатай, архитектурынгаа талаар орёо нарин барилганууд даалгагдадаг. Хурса үзүүрээрээ огторгой өөдэ харбаһан радиокомитедэй байшан, Министрнүүдэй Соведэй шэнэ байшан эдэнэй гараар бодхоогдоһон байха юм. Улаан-Үдэ айлшаар ерэһэн хүн бүхэн энэ гэрнүүдые гоёшоон харадаг. Бэрхэ шулуушадай шадабари мэргэжэлээр омогорхоношье ёһотой даа.

Борис Алексеевичэй бригадада бэрхэ шулуушад олон. Аха дүүнэр Илларион, Сергей Сазоновтон, Николай Каптеров, Михаил Иванов, Анатолий Ович гэгшэд арбан зургаадахи жэлээ бригададань хүдэлжэ байна. Эдэнэр сугтаа хэды олон барилга хээ гээшэб! Бэе бэеэ һайн мэдэхэ болоһон зон. Тиимэһээл эдэнэр нэгэ һанал бодолтойгоор ажаллажа, түргэнөөр барилга хэжэ шадана ха юм. Министрнүүдэй Соведэй байшан бодхожо байхадаа Борис Алексеевич Полтарацкий Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм. Харин 1971 ондо Социалис Ажалай Геройн үндэр хайра шагналда хүртөө. Тэрэнэй үнэн сэхэ ажал нимэ үндэрөөр сэгнэгдэбэ ха юм.

Шулуушадай бригадир Борис Алексеевич олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Хамта хүдэлдэг нүхэдынь тэрэниие горсоведэй депутадаар дэбжүүлэнхэй.

Хэхэ ажал барагдаха бэшэ даа. Хүдэлмэришэдэй эдеэлдэг столовонуудые шалгаха, тэдэнэй гомдолоор байрадань ошожо хөөрэлдэхэшье ушар гараха. Горсоведэй сесси дээрэ ямар олон асуудалнууд шиидхэгдэдэг гээшэб! Эндэ үгэ хэлэһэн хүнүүдые анхаралтайгаар шагнаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэшье ушар гарадаг.

Һаадгүйгөөр ажаллаха гэхэдэ нилээд олон бэрхэшээлнүүд тохёолдодог. Хирпиисэ, цементын холисо саг соогоо асарагдахагүй. Иимэ дутуу дундануудые усадхахын тула барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэй шангаханаар хөөрэлдэжэ, ойлголсохо сагууд ушардаг.

Борис Алексеевичэй бригадын шулуушад халаанайнгаа даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг байха юм. Гушан хоёр хүнэй хэхэ хүдэлмэри хорин хоёр хүн бүтээдэг. Эдэнэр түргэнөөр барилга хэхын хажуугаар барилгын материал ехээр арьбалдаг. Үнгэрһэн жэл соо 9 мянган түхэригэй материал арьбалагдаа. Байгша он соо 10 мянган түхэригэй материал арьбалха, ажалай бүтээсые 7 процентээр дээшэлүүлхэ, урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын гурбан дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, 1.500 түхэригэй арьбалалта хэхэ, 120 бүлэ айлай орохо гэрэй торхын барилга июнь һара соо дүүргэхэ гэһэн. социалис уялгатай. Эдэнэр энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхэ байха. Юуб гэхэдэ, коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн шулуушадай энэ бригадые Социалис Ажалай Герой, дүршэлтэй бэрхэ барилгашан Борис Алексеевич Полтарацкий хүтэлбэрилнэ ха юм. Тэрэ бригадынгаа гэшүүдтэй үгэеэ ойлголсожо шададаг, бэе бэеэ хүндэлдэгшье. Тиимэһээ үдэр бүри ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлнэ бшуу. Б. А. Полтарацкий гэр бүлэдөө, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг. Тэрэнэй хани нүхэр Любовь Федоровна хэдэн жэлэй туршада хүндөөр үбшэлһэн юм. Теэд Борис Алексеевич гэр соохи ажалаа хэжэ үрдиһэн лэ байдаг һэн. Александр хүбүүгээ, Лена басагаяа һургуулидань ябуулха. Хэдышье хүндэ сагай ушархада уйдажа, гажаржа ябаагүй. Тэрэнэй оролдолгоор Любовь Федоровна һамганиинь ороной эрхим курортдо аргалуулаа һэн. Тэрэ мүнөө һайн бэетэй болошоод, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто ажаллана. Борис Алексеевич үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, суг ном уншаха, радио шагнаха гү, али теле-дамжуулга хараха забһар олодог ааб даа. Мүн баһа үхибүүдэйнгээ һургуулиин дэбтэрнүүдые шалгадаг, багшанартайнь ходо хөөрэлдэжэ байдаг. Ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүбүүн басаган хоёроо һургахые тэрэ хүсэдэг.

Түрэл городойнгоо шарайе хубилган, альганай шэнээн хирпиисэнүүдээр үндэр һайхан гэрнүүдые бодходог бэрхэ шулуушан, Социалис Ажалай Герой Борис Алексеевич Полтарацкиин ажабайдалайнь намтар алдарта хэрэгүүдээр баян даа. Тэрэ үшөө залуу. Нэрэ солонь, габьяата ажалынь суурхахал байха.

К. ЖАМЬЯНОВ,
В. ГАУЧЕНОВ.

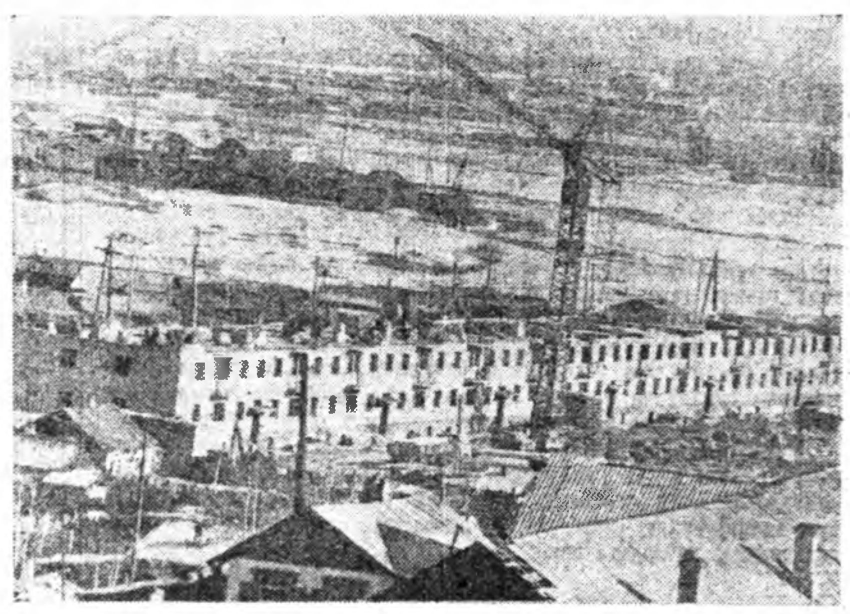

АДЛИ ЭРХЭ НҮХЭСЭЛ, ХОЁР ОНДОО ДҮН

Үбэлэй һаари хүйтэн үнгэржэ, игаабари дулаан үдэрнүүд олошорбо. Мал ажалда эгээл харюусалгатай саг газаа орожо, хабарай хашанха үеые дабажа гараха зорилго табигдаба. Абаһан түлнүүдээ һайн түлжүүлжэ, адууһа малайнгаа шадал тамирыень буурууланг͏үй хүхэ ногоон дээрэ гаргаха зорилготойгоор малшад шармайн ажаллана.

Хэжэнгын аймагай малшадай урда энэ табан жэл соо малай продукци урданайхиһаа элбэгээр абаха, гүрэндэ ехээр тушааха зорилго табигданхай. Үнгэрэгшэ табан жэлэй үедэ аймагай ажахынууд жэлдээ 21.125 центнер мяха үйлэдбэрилжэ, 19.583 центнерыень гүрэндэ тушаадаг байһан. Харин юһэдэхи табан жэл соо аймаг мяха үйлэдбэрилгые жэл бүри 38,8 процентээр, гүрэндэ тушаалгаяа 45 процентээр дээшэлүүлхээр хараалан͏хай.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл—1971 ондо Хэжэнгын аймагай ажахынууд мяха абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө хэр зэргэ бэелүүлжэ шадааб гэжэ харахын тула Чисаанын, Загаһатын совхозуудай үрэ дүнгүүдые сасуулан шэнжэлээ. Эдэ ажахынууд үйлэдбэрилдэг продукциингаа хэмжээгээр дүтэрхы, байгаалиингаа талааршье адли эрхэ байдалда оршодог. Тиихэдээ Загаһатын совхозые габшалан, бэлшээриин талаар абажа харабал, чисааныхидта орходоо зохисотой байдалтай тула 1968 онһоо мяха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэйгээр ажахытаа хүгжөөхэ болонхой.

Тиибэшье эдэ ажахынууд мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбүүдые тад ондоо дүнгүүдтэйгээр дүүргээ. **Чисаанын совхоз нёдондо гүрэндэ мяха тушаахадаа 72,5 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Тэрэ тоодо үхэрэй мяха худалдаһанайнь ашаг олзо 19,8 мянган түхэриг болоо. Тугал, буруу түлжүүлгын үнэ сэн хямдаруулжа, тэдэниие томо бодо малай тоодо оруулгаһаа ямаршье гарзада ороогүй байна. Харин тиихэдэ Загаһатын совхоз гүрэндэ мяха тушаалгаһаа оройдоол 36,1 мянган түхэригэй олзотой байбашье, үхэрэй мяха үйлэдбэрилжэ тушаахадаа, 30,2 мянган түхэригэй гарзада орсо. Энээнһээ гадна, залуу малые ехэ бодо малай һүрэгтэ оруулгаһаа 88 мянган түхэригэй гарзада унаһан байха юм.**

Адли эрхэ байдалтай эдэ совхозуудта яахадаа нимэ хоёр ондоо үрэ дүн туйлагдаа гээшэб? Энэ асуудалда харюусахын тула эдэ совхозуудта мал ажалаа үнгэрэгшэ жэлдэ ямараар эрхилһые харая.

Эдэ совхозууд мал адууһанайнгаа тоо толгойе олошоруулха түсэбөө юрэнхы дээрээ дүүргээ. Малай һүрэгүүд соо үнеэдэй, ехэ хонидой тоо толгойн таарамжатайгаар бүридхэгдэһэн һаа, мяха, һү, нооһо үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэлдэ дээшэлжэ байха, саашадаашье урагшатай хүгжэхэ аргатай бшуу. Гэбэшье, Чисаанын совхозой эхэ малай тоо толгойе олошоруулха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэдэнь, загаһатаархин эхэ хонидойнгоо тооё хүсүүлжэ шадабашье, үнеэдэй тоо толгойн түсэб оройдоол 87,6 процентдэ хүргэһэн байха юм.

Урдахи жэлнүүдтэ мал ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ замые нарин͏аар тодорхойлоогүйһөөнь, Загаһатын совхоздо үнеэдэйнь тоо һанаһанда хүргэгдэхэ аргагүй байшоо. Мүн эмэ хашараг, гунжадай саг соогоо үрэжүүлэгдэдэггүй, олон үнеэдэйнь һубайрдаг дээрэһээ түл абалга эндэ урагшагүйдэнэ. Харууһанай муугаа, зоотехническэ заабариин ёһоор сахигдаагүйһөө тугал, буруу олоор гарзална. Тиигэжэ мяха ехээр абаха үндэһэн муугаар табигдадаг ушарһаа, энэ һалбариин гарзатай байһанайнь нэгэ шалтагаан болоно. Энээниие хоёр ажахынуудай дүнгүүдые зэргэсүүлһэн таблица дээрэһээ хараад үзэе.

	Чисаанын совхоз	Загаһатын совхоз	Аймаг бүхыдөө
100 үнеэн бүриһөө абтаһан тугал	97,2	72,6	85,1
Түлжүүлэгдэһэниинь	87,8	68,8	78
Эбэртэ бодо малай гарзалһаниинь	101	104	715
Гарзалһан малай (тэрэ тоодо хонидой) шэгнүүр центнерээр	276	332	2635

Олон малай гарзалһанһаа, үнеэдэй һубайрһанһаа, залуу малай муугаар түлжүүлэгдэдэг байһанһаа, нийтын хэды ехэ зөөри, хүсэнэй миил хаягдаһые энэ таблица дээрэһээ ойлгомоор.

Хямда сэнтэй мяха үйлэдбэрилхэ гээшэ ажахынуудай гол зорилгын нэгэн. Илангаяа мяха абаха шэглэлтэй ажахынууд мал шахан таргалуулха хэрэгые һайнаар эрхилжэ, ажалдаа түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлжэ байха ёһотой. Шахажа таргалуулха мал саг соогоо зүбөөр амяарлагдаад, тусхай харууһанда табигдадаг байбал, түргөөр мяхажадагынь мэдээжэ. Харин энэ гуримай ёһо тэдысэ бэелүүлэгдэдэг байбал, хямда сэнтэй мяха үйлэдбэрилхэ хэрэг хэзээдэшье урагшатай ябадаггүй. Чисаанын совхозой залуу эбэртэ бодо малынь жэлэй турша соо сүүдхэдээ 350 граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ. Энэшье ахир үрэ дүн дээрэ тоологдохо зэргэтэй. Теэд Загаһатын совхоздо бүришье доогуур дүн гаргагдана. Залуу малынь үнгэрэгшэ жэлдэ шэгнүүрээ сүүдхэдээ 302 граммаар нэмээдэг байһан болоно.

Малай сүүдхэ соо шэгнүүрээ нэмээлгэ ажахынуудай экономикын шухала дүнгүүдэй нэгэн. Энэ дүнгһөө мяха үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэн сэхэ дулдыдадаг. **Үнгэрэгшэ жэлдэ чисаанаархин эбэртэ бодо малай 1 центнерээр шэгнүүрээ нэмээлгэдэ 7,1 хүдэлмэриин үдэр, 728 килограмм тэжээлэй единицэ гаргашалаа. Загаһатаархин тэдэнһээ үлүү хүсэ, зөөри гаргабашье, бииатай дүн түйлэжа шадабагүй Энэ совхоз малай шэгнүүрые 1 центнерээр нэмээхэдээ, 10,3 хүдэлмэриин үдэр, 800 килограмм тэжээлэй единицэ хэрэглээ.** Ехэ гаргаша хэжэ, шанар һайнтай мяха гүрэндэ тушаажа болоо гү гэхэдэ, тиимэшье бэшэ. Чисаанын совхозой гүрэндэ тушааһан бүхы мяханайнь 35,4 процентнь тарган шанартай үхэрэй мяхан болоно. Харин загаһатаархинай тушааһан мяханай 28,5 процентнь лэ тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаһан үхэрэй мяхан болохо юм.

Энэ ямар шалтагаанһаа болоноб гэхэдэ, олон юумэ дурдалтай. Дулаанай сагта тушаагдаха малаа бэлшээн таргалуулха арга боломжын хэды ехэ байбашье һаань, Загаһатын совхоздо энэ ажал хайша хэрэгээр эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ ушартай.

Шанар һайнтай продукци үйлэдбэрилхэ гээшэ ажахыдашье, гүрэндэшье олзотой ха юм. Малые бэлшээн таргалуулха хаһада хямда мяхан абтаха аргатай байдаг. Буруу, хашарагууд дулаанай сагта түргэнөөр һайжаржа, сүүдхэ соо шэгнүүрээ мянган граммаар, үшөө дээ-[illegible]

Ажахынууд	Түсэб	Дүүргэлтэ	Үхэр малай шэгнүүрэй нэмэсын үнэ сэн — тэрэ тоодо: ажалай түлөөһэн — түсэб	ажалай түлөөһэн — дүүргэлтэ	үбһэ тэжээл — түсэб	үбһэ тэжээл — дүүргэлтэ	бусад гол гаргаша — түсэб	бусад гол гаргаша — дүүргэлтэ	[illegible]
Чисаанын	124—50	113—72	33—23	30—02	67—05	64—29	14—13	9—15	10—[illegible]
Загаһатын	108—77	162—43	31—76	36—49	49—95	88—90	15—29	22—32	11—[illegible]
Аймаг бүхыдөө	114—83	145—73	31—38	36—61	57—10	76—06	16—27	19—33	9—[illegible]

Яахын аргагүй хоёр ондоо гаргашын хэгдэһые эндэ эли харанабди. Чисаанын совхоздо малай шэгнүүрые 1 центнерээр нэмээлгын үнэ сэн түсэблэгдэһэнһөө нилээд доогуур байжа, тэрэнь 113 түхэриг 78 мүнгэнэй болоно. **Загаһатын совхоз тэдэнһээ юугээрээшье дутахагүй эрхэ байдалтай аад, аяар 162 түхэриг мүнгэ энэ хэрэгтэ гаргашалаа.** Эндэ малай шэгнүүр нэмээхэдэ хэгдэһэн бүхы гаргашань үлүүсэ ехэ болоо. Илангаяа үхэр малай тэжээлдэ түсэблэгдэһэнһөө хоёр дахин шахуу ехэ гаргаша хэгдээ.

Гүрэндэ тушаагдаха үхэр бүхэнэй шэгнүүр 350 килограммһаа бага бэшэ байха гэһэн зорилго республикымнай ажахынуудай урда табигданхай. Тушаагдаха малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүрые энэ хэмжүүрһээ үлүү гаргаһан ажахынууд нэмэри олзо оруулха аргатай. Нёдондо Загаһатын совхоз 188 толгой гологдоһон үнеэ тушаалсаһаншье һаа, нэгэ үхэрэйнь шэгнүүр оройдоол 301 килограммда тудаһан байха юм.

Загаһатын совхоз мяха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй ажахы гээд тэмдэглээ һэмди. Тиимэһээ энэ ажахы мяханай үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилхэ, малайнгаа үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри жэшээ абамаар ябуулха зэргэтэй бшуу.

Юуб гэхэдэ, мүнөөшье энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд хойто жэлэйнгээ түл тухайда һанаагаа хүсэд табинагүй. Хүршэ Чисаанын совхоз 326 үнеэтэй, тэрэ тоодо 138 залуу мал хээлитэй болгоод байна. Тиихэдэнь Загаһатын совхоз 190 үнеэ, 90 хашараг, гунжадые арайхан гэжэ үрэжүүлээ.

[illegible]

П. БАЛДАНД[illegible]

...ДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ ...АНИ БАРИСААН

арад СССР-эй байгуулаг... 50 жэлэй ойе баяр баяс... тэмдэглэхээ бэлдэ... КПСС-эй ЦК-гай «Социалис Республикануудай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ...дхэл тухай» тогтоол ха...ретическэ ба политическэ ...тон ехэ удха шанартай ...мүн. Олон үндэһэ яһа...бүридэһэн Совет гүрэнние ...хүгжэлтын түүхэтэ ...энэ тогтоол соо согсо...

...ые байгуулга — нацио...асуудалаар Коммунис пар...ленинскэ программые бэе...үрэ дүн гээшэ.

...нальна асуудал тушаа ...ба политикын тон орёо ...дые шиидхэхэ зуураа, ...парти национализм, шо...бодол, сионизм, үндэ...талаараа илгарха гэхэ ...буржуазно-националис үзэл ...эрид шууд тэмсэ... Олон үндэһэ яһатанһаа ...Россин арад зонние ин...нальна үзэл сурталтай... аша туһа ба револю... талархалтайгаар хүмүү...һэн.

...нальна асуудал хадаа ...засагые, капитализмые ...хүдэлмэришэн ангиин ...рые баталха хэрэгтэй няг...тотой гэжэ Коммунис пар...дог байһан. Россин олон яһатанһаа бүридэһэн гүрэ...гуулхын тула В. И. Ле... асуудалаар хэлэһэн сэ...ажаглалтануудые хү...болгоһон юм. Россин олон яһатад хаанта засагай үедэ ...жэлгэ дарлалта доро бай... Тэдэнэр ород арадай тү...ые революционно тэмсэ...ойлгожо абаһан байна. ...хүдэлмэришэн ангиин сү...тэмсэлэй удхые В. И. ...лахадаа, ородой хүдэл...анги «үгэ хүүрээрээ бэ... бодото ажал ябуулгаа... ...ернационалист байһан юм» ...олон тэмдэглээ бэлэй.

...революционно пролета...гаран жэлэй туршада ...революци хэжэ, социалис ...илалта туйлаһан түү... Агуухэ Октябриин социа...люци хаанта Россин дар... бүхы арадуудта эрхэ сү...жаргал асараа. Совет ...түрүүшын шухала доку...нэгэн — «Россин ара...эрхэ түлөөлэлгын декла...соносхоходоо, Советскэ ...тельство Россин бүхы ара...адли эрхэтэй, бэеэ даанхай ...национальна ба нацио...жажан мүргэлэй талаар ...элэлтэнүүд ба хизаар...болюулхын, үсөөн хүн зон...яһатаниие бүхы та...хүгжөөхын тула оролдоһон ...энэ документ соо пролетар...ернационализмын, Агуухэ ...сүлөөрэлгын суртал ...тодорхойлогдоһон юм.

...гурбан революциин үе...Советүүд пролета...диктатурын нэгэ шэнжэ ту...болоһон юм. Советүүд хү...шэн ангиие тойруулан, эл...национальностьнуудай ...миллион таряашадые, бүхы ...дые нэгэдхэхэ арга олго... Тиигэжэ олон үндэһэ ...адли эрхэтэйгээр, һайн ...нэгэ гүрэн боложо нэгэ...һэн эрмэлзэлгэтэй байһан.

РСФСР-ые байгуулга олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн Совет гүрэнэй түүхэдэ тон ехэ удха шанартай, түүхэтэ хэрэг мүн. Энэ шиидхэбэри Советүүдэй Бүхэроссиин 3-дахи съезд дээрэ (1918 оной январь) баталан абтаһан бэлэй.

Россин Федераци хадаа Россин бүхы нациинуудай ажалшадай һайн дуранай ба бата бэхи холбоон боложо тодорһон түүхэтэй. Олон тоото бага үндэһэ яһатад РСФСР-эй бүридэлдэ ороходоо автономидо үндэһэлэн, бэеэ даанхай республика боложо, ажабайдалаа өөһэдөө зохёон байгуулха аргатай болоо.

В. И. Ленин игэжэ хэлэһэн байдаг: «Имагтал һайн дураараа, худал хуурмаг үгэгүйгөөр, хашалтагүйгөөр энэ федераци урган бэхижэхэ, мүн тэрэ эбдэршэгүй бэхи байха». Дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын социалис гүрэнэй федеральна байгуулалта Совет гүрэнэй түрүүшын конституци соо (1918 оной май) һууриһа олоһон байна. Совет федерациин үндэһөөр Россин бүхы арадуудай нэгэдэл коммунизмда дамжан орохоор үни удаан болзорой нэгэ шата гэжэ парти тон сэсэнээр тоолоһон байдаг.

Граждан дайнай үедэ, тодор хойлбол, 1920 ондо РСФСР-эй бүридэл соо автономито 14 республика ба область байгуулагдаа бэлэй.

РСФСР-эй байгуулагдаһанай һүүлээр бэеэ даанхай байдалтай Украина, Белорусси, Азербайджан, Армени, Грузи болон бусад совет республиканууд тогтоон байгуулагдаа һэн.

РСФСР-эй болон бусад совет республикануудай хоорондохи харилсаа холбоон тусхай договор, конвенци болон хэлсээнүүдээр бэелүүлэгдэдэг бэлэй. Договорнууд болон хэлсээнүүдэй үндэһөөр байгуулагдаһан тэрэ харилсаа холбоонууд нэгэ гүрэн боложо нэгэдхэхэдэнь тон ехэ удха шанартай байһан.

Граждан дайнай, хариин гүрэнүүдэй добтолхо үедэ аха дүү совет республиканууд РСФСР-тэ түшэглэн нягтаар жагсаа бэлэй. Тиигэжэ совет республикануудай сэрэгэй-политическэ холбоон байгуулагдаа. Совет засагай гол хүсэн — Россин Федераци революцида эсэргүү дотоодын ба гадаадын хүсэнүүдые бута сохихо хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн юм.

Граждан дайнай һүүлээр аха дүү совет республиканууд хоорондоо нягта холбоотой байһанаа харуулжа, империалис гүрэнүүдэй хомхой шунахай холын хараа түсэбүүдые таһалһан юм. Бүхы орон дотороо социализм байгуулха гэһэн ленинскэ түсэбэй ёһоор экономическа ба соёлой байгуулга бэелүүлжэ эхилхэ үедэ совет республикануудай хоорондохи договорно харилсаанууд таараалдахаяа болиһон байна. В. И. Ленин тэрэ үеын бодото байдалые научна ёһоор наринаар хаража үзөөд, бэеэ даанхай совет республикануудые нэгэдхэжэ, бүхэсоюзна нэгэ гүрэн болгохо гэһэн тобшолол хэһэн юм.

Советскэ Союзые байгуулга хадаа дотоодын ба гадаадын эрхэ байдалаар тодорхойлогдоһон хэмжээн һэн. Капиталис оронуудта хүреэлэгдээд байһан үе сагта совет республиканууд политическэ ба экономическа талаараа нягта холбоотой, бэеэ даанхай гүрэн болохо ёһотой байгаа. Тиигээгүй һаамнай, империалистнууд «нэгэ нэгээрнай няһалха, үгы «хэхэ» гээд Ленин зааһан юм. Байгаалиин баялигуудые һайнаар ашаглаха, экономикын шиидхэхы һалбаринуудые нэгэ түбһөө ударидан эрхилхэ, ороной арадай ажахые комплексноор хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы республикануудай экономическа хүсые нэгэдүүлэн шэглүүлхэ, хүгжэлтынгөө талаар гээгдэлдэ байһан национальна республикануудта гүрэнэй туһаламжа үзүүлхэ, тэрэшэлэн бүхы ажалшадай ажабайдал һайжаруулха, ороной бүхы үндэһэ яһатанай соёл культурые хүгжөөхэ гэһэн зорилгонууд ССР Союзай урда табигдаһан байгаа.

РКП(б)-гэй X съезд дээрэ игэжэ тэмдэглэһэн байна: «Капиталис оронуудай дунда нэгэшье совет республика ами амяраа үлэбэл, экономическа ядаралда орохогүй, дэлхэйн империализмын сэрэгтэ бута сохюулхагүй гэжэ тоолохоор бэшэ». Ушар тиимэһээ совет республикануудай нэгэдэл «эгээн шухала асуудалнуудай нэгэн» гэжэ В. И. Ленин зааһан байдаг.

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэнние байгуулха гээшэ хүнгэн бэшэ хэрэг байгаа. Совет республикануудые нэгэдүүлхэ ёһо гурим ба онол аргануд тухай асуудалаар олон ондоо һанамжа дурадхалнууд оруулагдадаг һэн. Ушар тиимэһээ РКП(б)-гэй Политбюро 1922 оной август һарада совет республикануудай саашанхи харилсаа холбоон тухай асуудал хаража үзэхэ комисси байгуулха тухай шиидхэбэри абаһан юм. Совет республикануудай нэгэдэхэ тухай тезисүүдэй түрүүшын проект ЦК-гай Политбюрогой комисси һайшааһан байгаа. Украинын, Белоруссиин, Грузиин, Азербайджанай, Армениин союзна республикануудые автономито эрхэтэйгээр РСФСР-эй бүридэлдэ оруулха гэжэ тэрэ тезис соонь дурадхагдаһан байгаа. Энэ «автономизациин» проектые В. И. Ленин эрид шүүмжэлһэн юм. Юундэб гэхэдэ, энэ дурадхалынь совет арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ гэһэн уг зорилгые хараадаа абаагүй, тэрэ республикануудай бэеэ даанхай байдалые хизаарлаһан болоно бшуу. Ленин энэ шухала, орёо асуудалда тон тодорхой харюу үгэһэн юм. Бэеэ даанхай байдалтай совет республикануудые, тэрэ тоодо РСФСР-эй адли тэгшэ эрхэтэйгээр шэнэ гүрэн — Совет Социалис Республиканудай Союзай бүридэлдэ оруулха гэжэ В. И. Ленин РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ 1922 оной сентябриин 26-да эльгээһэн «СССР-ые байгуулха тухай» гэһэн бэшэг соогоо зааһан байна. Ленинэй энэ дурадхалые РКП(б)-гэй ЦК-гай октябриин (1922 он) Пленум нэгэн дуугаар һайшааһан байна.

Совет республикануудые адли тэгшэ эрхэтэйгээр нэгэ гүрэн болгожо нэгэдхэхэ гэһэн ленинскэ һанал бодолые совет республикануудай партийна организацинууд, бүхы ажалшад халуунаар дэмжээ бэлэй. Закавказиин 1 съездын, Советүүдэй Бүхэукраинын VII съездын, Бүхэбелоруссиин IV съездын делегадууд, һүүлээрнь Советүүдэй Бүхэроссиин X съездын делегадууд совет республикануудые нэгэдхэжэ, ород арад ба Федерациин бүхы арадуудай хоорондо нягта холбоо, хани барисаае байгуулхаар бэлэн байһанаа элирхэйлһэн байна.

Советүүдэй Бүхэсоюзна 1 съезд Москвада 1922 оной декабриин 30-да болоо. Съездын хүндэтэ түрүүлэгшээр В. И. Ленин һунгагдаһан юм. Союзна республикануудай бүхы делегадууд үгэ хэлэхэдээ, нэгэ гүрэн боложо нэгэдхэ тухай һанал бодолые халуунаар дэмжээ бэлэй. Тус съезд дээрэ Совет Социалис Республиканудай Союз (СССР) байгуулха тухай түүхэтэ документ баталан абтаа һэн. Тэрэнэй һүүлээр СССР-эй ЦИК һунгагдаа.

Тиимэ болохолоороо орон дотор национальна асуудал шиидхэлгын табан жэлэй дүй дүршэл СССР-ые байгуулгаар түгэсэһэн гээшэ. Энэ хадаа Коммунис партиин бэелүүлдэг ленинскэ национальна политикын түгэс илалта болоо. СССР-ые байгуулга общественые социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха, совет республиканудай экономико ба соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, Эхэ оронойнгоо бэеэ хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ, совет олон үндэһэ яһатанай хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргэһэн түүхэтэй.

Б. САНЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор, профессор.

ДУЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

ПАРТИИН ЭЛИТЭ АЖАЛ ЯБУУЛАГША

В. И. Ленин Иван Васильевич Бабушкиниие большевик парти байгуулагшадай нэгэн гэжэ тоолодог, «арадай герой», «партиин омогорхол» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Иван Васильевичай бүхы ажабайдал ба ажал ябуулга энэ үндэр сэгнэлтые гэршэлнэ бшуу.

И. В. Бабушкин бага балшар наһанһаа эхилжэ, ажалшан арадай хүшэр хүндэ байдалые хараһан, өөрөөшье тиимэ эрхэ байдалда ехэ болоһон юм. Кронштадтын албанай мастерской соо ажаллажа эхилһэн намтартай. Тэндэл ангиин тэмсэлэй түрүүшын һургуули гагаа. Тэрэ үедэ И. В. Бабушкин Н. К. Крупскаягай заадаг амаралтын үдэрэй үдэшын һургуулида ябалсаа. В. И. Ленинтэй уулзаа, харин 1895 онһоо хойшо «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй Союзай» эдэбхитэй гэшүүн болоһон байна.

В. И. Лениние, «тэмсэлэй союзай» хүтэлбэрилэгшэдые хаанта засагаархидай арестоваһанай удаа, фабрика ба заводуудай хүдэлмэришэдэй дунда элдэб суу тараһан байгаа. Тиихэдэнь И. В. Бабушкин «Социалист ба политическэ гэмтэн гээшэ юуб?» гэһэн листовко бэшэһэн байна. Тэрээн соогоо социализмын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй, социалистнууд хүдэлмэришэн ангиин бодото хани нүхэд мүн гэжэ тайлбариһан байдаг.

Большевик И. В. Бабушкин революционно нюуса ажал ябуулга хэһэнэйнгээ түлөө хаанта засагай правительствын зүгһөө ходо шахуу мүрдэлгэдэ орожо, оло дахин түрмэдэ хаагдаһан байха. Гурба дахин арестовалагдаһанай удаа И. В. Бабушкин Зүүн Сибирь руу (Верхоянск) табан жэлээр 1903 ондо сүлэгдөө. Сүлэлгэдэ байхадаа революционно ажал ябуулгаяа заашье һуладхаагүй бэлэй.

1905 оной революци тухай мэдээн И. В. Бабушкинда, Сибириин бүхы арад зондо сахилгаан түргөөр тараа һэн. Уданшьегүй И. В. Бабушкин сүлэлгэһөө мултаржа, түрүүшээр Эрхүү, һүүлээрнь Шэтэ хото ерэжэ, РСДРП-гэй Шэтын комитедэй бүридэлдэ ороһон байна.

РСДРП-гэй Шэтын комитедые тэрэ үедэ большевик партиин дүй дүршэл ехэтэй ажал ябуулагшад, Ленинэй соратнигууд А. А. Костюшко-Волюжанич, В. К. Курнатовский болон бусад хүтэлбэрилдэг байһан.

Тиимэ болохолоороо 1905 оной һүүл багаар Шэтэдэ профессиональна революционернүүдэй бүлэг сугларһан байна. Энэнь бүхы Забайкали дотор революционно хүдэлөөе хүгжөөлгэдэ тон ехэ удха шанартай байгаа.

Октябрьска Бүхэроссиин политическэ забастовко хэрэглэн, Шэтын большевигүүд хүдэлмэришэн ангиие зэбсэглэжэ, хүдэлмэришэдэй дайшалхы дружинануудые эмхидхэн байгуулжа эхилээ һэн. Тэрэ үедэ хүдэлмэришэдэй зэбсэгтэ буһалгаа хэхэ гэһэн зорилго Шэтын революционно комитедэй шухалын шухала эрилтэ болоһон байба.

Тиихэдэ Забайкалиин хүдэлмэришэд, солдадууд, хасагууд, РСДРП-гэй Шэтын комитет, солдадууд ба хасагуудай депутадуудай Совет, түмэр замнай — холимол стачечна комитет гэхэ мэтэ элдэб нэрэтэй аад, адли уг зорилгстой Советүүд бии болгогдодог һэн. Стачечна комитедүүд бүхы томо хотонуудта эмхидхэн байгуулагдахаһаа гадна, түмэр замай бүхы станцинуудта бии бэлэй. РСДРП-гэй Шэтын комитет Шэтэһээ Верхнеудинскын РСДРП-гэй бүлэгэй ажал ябуулгые ударидадаг, политическэ болон агитационно литератураар хангадаг байһан.

РСДРП-гэй Шэтын комитедэй гаргаһан листовконууд ба прокламацинууд Верхнеудинск болон Баруун Забайкалида тараагдадагые гэршэлһэн документнүүд манай республикын архивай фонднууд соо бии. Шэтын большевигүүдэй зэбсэгтэ буһалгаанда бэлдэжэ байха үедэнь, И. В. Бабушкин митингнүүд болон суглаанууд дээрэ арад зоной урда үгэ хэлэжэ, революционно тэмсэлдэ уряалдаг байгаа.

И. В. Бабушкин РСДРП-гэй Шэтын комитедэй организациин «Забайкальский рабочий» газетэдэ эдэбхитэйгээр бэшэдэг байгаа. Тиихэдээ Бүхэроссин хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөөе Забайкалиин хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнтэй холбон ниилүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табидаг байһан.

Забайкалиин түмэр харгын томо станцинуудта буу зэбсэг зөөхэ хэрэг ударидаха даалгабари И. В. Бабушкинда үгтэһэн байгаа. Тиихэдээ буу зэбсэг Шэтэһээ Верхнеудинск зөөжэ асардаг тухай Верхнеудинска жандармын управлениин мэдээсэл бии. Тэрээн соонь игэжэ хэлэгдэнэ: «Верхнеудинскын станциин депо соо гурбан вагонһоо бүридэһэн поездоор винтовконууд дахинаа асарагдаа. Тэндэ зариманиинь буулгагдаад. Мысовая, Слюдянка станцинуудта мүн лэ иимэ зорилготойгоор эльгээгдээ». Буу зэбсэг тээһэн энэ эшелон хэн үдэшэжэ ябаа юм, мэдэнэгүйбди. Зүгөөр нэгэ эшелониие Иван Васильевич үдэшэжэ ябалсаа гэжэ тухайлхаар.

Эрхүүгэй буһалгаа хэһэн хүдэлмэришэдтэ буу зэбсэгтэй эшелонуудые үдэшэжэ ябатараа, И. В. Бабушкин бусад табан нүхэдтэйгөө баригдаһан юм. Тэдэнэр хаанта засагай «хэһэлгын» экспедициин гарта ороһон байгаа.

Тэрэ зургаан хүн (тэрэ тоодо И. В. Бабушкин) Мысовая станци дээрэ һүни буудуулжа алуулһан байна. Бабушкин, мүн тэрэнэй нүхэд нэрэеэ хэлэжэ үгөөгүй. Гансал 1909 оной эсэс багта Иван Васильевич Бабушкинай алуулһан тухай мэдээн В. И. Лениндэ хүрөө һэн.

И. В. Бабушкинда зорюулһан некролог соогоо В. И. Ленин игэжэ бэшэһэн юм: «Иимэ жэрхэмшэг ушарай тохёолдохоор эрхэ байдалда бидэ ажаһуунабди: партийна элитэ ехэ хүдэлмэрилэгшэ, партиин омогорхол, хүдэлмэришэнэй хэрэгтэ хэлбэришэгүйгөөр бүхы наһаяа үгэһэн нүхэр дуу мэдээсэлгүйгөөр наһа барана...

...Иимэ хүнүүдгүйгөөр ород арад хододоо богоолнуудай, зарасануудай арад байха һэн. Иимэ хүнүүдэй хүсөөр ород арад ямаршье дарлалта, мүлжэлтэгүй бэеэ хүсэд сүлөөлхэ байна».

Г. СЕМИНА,
БурАССР-эй гүрэнэй архивай ахалагша научна сотрудник.

ҮБЭЛ, ЗУНИИЕ ИЛГАНГҮЙ

«Пригородный» совхозой Сотниково тосхондохи тепличнэ комбинат республикын эгээн томо, үнинэй комбинадуудай нэгэн болоно. Үбэлэй гурбан, хабарай 16 теплицэ эндэ бии юм. Үбэлэй хоёр теплицэһээ неделидээ хоёр дахин үгэрсын ургаса хуряадаг байгаа һаань, гурбадахи соонь мүнөө эртын помидор сэсэглэн эдеэшэжэ байнхай. Хабарай теплицэнүүд соо овощ тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Наг шэбхэ, хюрөөгэй хибэдэһэн, хара хүрьһэтэй шорой зөөгдэнэ, грядканууд бэлдэгдэнэ.

Овощ ургуулгаар баян дүршэлтэй хүдэлмэришэн Мария Семёновна Вакарина үбэлдөө үгэрсэ ургуулдаг теплицэдэ ажалладаг. Тэрэ арба гаран жэлэй туршада үгэрсэ ургуулна, жэлһээ жэлдэ баян ургаса хуряадаг. «Нэгэдэхи классай тепличница» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн зургаан хүнэй дунда тэрэнэй нэрэ, обог дурдагдаа һэн. Мүнөөшье Мария Семёновна эгээн түрүүлэн ургасаяа хуряажа эхилээд, 660 килограмм үгэрсэ сүглуулаад байна. Тэрээнтэй зэргэлээд, хүршэ теплицэдэ хүдэлдэг Алла Степановна Загузина үндэр ургаса ургуулхын түлөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Тэрэ 750 килограмм үгэрсэ хуряагаад байнхай.

Валентина Степановна Макеева олохон жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлһэн байна. Тиихэдээ һаалишадай дунда түрүү зэргэдэ ябадаг һэн. Тэрэ огородшон боложо, овощ ургуулаад туршаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Энэ эхэнэр эндэшье ажалша бэрхэ байһанаа харуулжа, «1-дэхи классай тепличница» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүнөө тэрэ эртын помидор таридаг, теплицые даагшаар ажаллана. Валентина Степановна ургасаяа хуряажа үшөө эхилээдүй, гэбэшье энэ саг ойртоо. Помидорой эшэнүүд үндэр болонхой, мүнөө сэсэглэн эдеэшэжэ байна.

А. НАГАСЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үгэрсэ хуряажа байһан үе.

Авторай фото.

ТҮРҮҮШЫН КВАРТАЛ ҺАЙН ДҮНГҮҮДТЭЙ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байгаа.

Отделениин коллективэй хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллажа байһые жэлэй түрүүшын кварталай зарим үрэ дүн элирүүлэн харуулна. Арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ даабари болзорһоо урид дүүргэгдээ. Модо, шулуу нүүрһэ шэрэхэ даабари үлүүлэгдэбэ.

Тиихэтэй хамта экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлагдаа. Вагонуудай эрьесэ 4,6 часаар түргэдхэгдэһэн, поезднуудай участогууд хоорондохи ябаса 1 километрээр түргэдхэгдэһэн байна. Тиигэжэ 136861 вагон болзорһоо урид сүлөөлэгдэжэ, арадай ажахын ашаа шэрэлгэдэ эльгээгдэжэ байгаа. Вагонуудай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 116 процент, локомотивуудай бүтээсэ 107 процент дүүргэгдэбэ.

Локомотивуудые сүүдхэдээ 1000 километртэ ябуулха гэһэн мүрысөөн энээндэ бага бэшээр нүлөөлнэ. Түрүүшын кварталай туршада электровозууд сүүдхэдээ 880 километртэ ябуулагдаа. Энэнь нормоор хараалагдаһанһаа 100 километрээр үлүүлээ.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГТА

КОЛХОЗ СООГОО ТҮРҮҮЛЭН

Хилганын колхозой ахалагша хонишон Дамба Малатхаевай даадаг отарада 593 эхэ хонин харууһалагдана. Отарын коллектив энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ гэһэн социалис уялга абаһан байгаа. Эндэхи хонишод хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, колхоз соогоо түрүүлэн 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлнэ.

Хурьга абалгын халуун хаһын үедэ хонишод Дарима ба Галдан Гармаевтан, пенсионерка Бубей Арсаланова, хурьгашадаар ерэһэн басагад Лиза Базарова, Валя Очирова гэгшэд бэрхээр ажаллажа, энэ амжалтада өөһэдынгөө хубитые ехээр оруулаа.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ

Январьһаа эхилжэ, Баргажанай культурын байшангай дэргэдэ арадай университет ажалладаг болонхой. Тэрээнэй ээлжээтэ хэшээл һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Эндэ эрхын ба элүүр энхые сахиха факультедүүдэй хэшээл боложо, аймагай прокуророй орлогшо Н. М. Новолотский «Бүлэ ба хуули», аймагай больницын терапевт С. Б. Бадмажапов «Доторой үбшэн ба тэрээниие аргалха тухай» һонирхолтой лекцинүүдые уншаһан байна.

Хэшээлэй түгэсхэлдэ медицинскэ темээр тусхай киножурналнууд харуулагдаа.

ОБЩЕСТВЫН ПЛЕНУМ

Аймагай байгаали хамгаалха обществын ээлжээтэ пленум болобо. Тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадагшад Байгал нуурай баялиг һайнаар ашаглаха тухай парти ба правительствын абаһан тогтоолой ёһоор аймагай обществын хэхэ ажал тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Энэ асуудалаар обществын түрүүлэгшэ, аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Г. Николаев элидхэл хээ.

Пленум дээрэ энэ асуудалаар бэелүүлхэ тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

НОМОЙ ДОЛООН ХОНОГ

Һургуулиин үхибүүдэй хабарай амаралтын үедэ Баргажанай «Родник» гэжэ номой магазинай коллектив номой долоон хоног үнгэргэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ номой тагууд дээгүүр үхибүүдтэ зорюулагдаһан манай ороной, республикын ба хариин оронуудай уран зохёолшодой бэшэһэн номууд элбэгээр табяатай байгаа. Эдир уншагшад түрүүшын үдэр 500 түхэригэй ном худалдан абаа.

«УРГЫН» ҮДЭШЭ

Уланай колхозой комсомолой комитет «Ургы» гэһэн үдэшэ һаяхан үнгэргэбэ. Нэн түрүүн уран һайханай бүлгэмэй ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсагшадта ВЛКСМ-эй райкомой ба аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагай Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаһан байна. Мүн колхозой эрхим спортсменүүд иимэ шангуудта хүртөө.

Һүүлээрнь бэрхэ хатаршадай, дуушадай, шүлэг уншагшадай конкурс үнгэргэгдөө.

Эндэ эрхимлэһэн Галина Хабитуева, Рыгзема Гатанова, Галина Зименкова гэгшэдтэ шангууд барюулагдаа.

Саашадаа «Ургы» һара бүри үнгэргэгдэдэг болохоор хараалагдана. Иимэ үдэшэнүүдтэ ажалай түрүүшүүл, дайнай ба ажалай ветеранууд, нютагай интеллигенци уригдажа байха.

Н. ГАЛДАНОВ.

Социалис оронуудаар

...НОМИЧЕСКА ХАРИЛСААНАЙ АМЖАЛТАНУУД

...ЕРЛИН. (ТАСС). Экономиче...харилсан туһалалсалгын Со...гэшүүн-оронуудай эконо...ска хүгжэлтын дүнгүүд со...хани барисаанай али ту...ехэ хүсэтэй байһые харуул... «Нойес Дойчланд» газе...бэшэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ ...-эй гэшүүн-оронуудай про...ленна үйлэдбэри 7,8 процен...дээшэлһэн, гадаадын худал...маанай эрьесэ 55-һаа 60 ...ард түхэриг хүрэтэр нэмэһэн ...гэжэ тус газетэ тэмдэглээ. ...дүнгүүд социалис оронуудай экономическа харилсаа холбооной, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хамтын хүсэнэй амжалтые элирхэйлэн гэршэлнэ. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис харилсаа холбооной нэгэдхэмэл программа баталан абаһан ушар эдэ оронуудай экономическа харилсаа холбоое бүри үндэр шатада гаргаһан байна. Энэ программа хамтынгаа зорилгонуудые хараалхаһаа гадна, мүн тэдэниие бэелүүлхэ онол арга болоно.

СССР-тэ эльгээгдэхэ экскаваторнууд

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшодо бүтээгдэһэн экскаваторнууд дэлхэйн олохон гүрэнүүдтэ мэдээжэ болонхой. «Польшодо бүтээгдээ» гэһэн тэмдэгтэй машинанууд үндэр бүтээсэтэйгөөрөө, хэрэглэхэдэ орёо бэшэ байһаараа, мүн конструкциингаа талаар онсо шалгардаг. Эдэ машинанууд 40 градус хүрэтэр халуундашье, 40 градус хүрэтэр хүйтэндэшье хүдэлжэ шадаха.

Польшын экскаваторнуудые Советскэ Союз олоор худалдан абадаг. Гэхэтэй хамта Польшын худалдадаг экскаваторнуудай тоо жэл бүри олошорно. Жэшээнь, дүрбэн жэлэй урда тээ Советскэ Союзда жэл соо 150 машина Польшоһоо эльгээгдэдэг байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 1650 экскаватор ерэхэ байна.

„Хара алтанай урасхал“

ВАРШАВА. (ТАСС). ПНР-эй шулуун нүүрһэнэй нөөсэнь 100 миллиард тонно болохоор гэжэ мэргэжэлтэд барсаана. Арадай засагай жэлнүүдтэ шулуун нүүрһэнэй промышленность ороной индустриин гол һалбари болонхой. Мүнөө жэлдэ Польшын шахтёрнууд 150 миллион тонно шулуун нүүрһэ малтажа абаха, харин 1975 ондо Польшын түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ шулуун нүүрһэ гаргажа абалга 167,2 миллион тоннодо хүргэгдэхэ юм.

Шулуун нүүрһэ хариин гүрэнүүдтэ худалдалга жэл бүри улам ургана. Гадаадада шулуун нүүрһэ худалдалгаараа Польшо Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ (США-гай удаа) хоёрдохи һуури эзэлдэг. Мүнөө жэл дэлхэйн 50 орондо 31 миллион тонно шулуун нүүрһэн эльгээгдэхэ.

ХОЛЫН ХАРААТА ТҮСЭБӨӨР

ПРАГА. (ТАСС). 200, 300 ба 500 мянган киловатт хүсэтэй энергоблогуудтай томо электростанцинуудые шэнээр бариха, 750 мянган вольт хүрэтэр хүсэтэй зайн гал дамжуулха лини татаха гэжэ социалис гүрэнүүдэй «Мир» гэжэ нэгэдэмэл энергосистемэ бариха ерээдүйн түсэбөөр хараалагдана.

Нэгэдэмэл энергосистемэ байгуулха тухай хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо 10 жэлэй ой гүйсэбэ. Мүнөө электрын элшэ хүсөөр дуталдадаг гүрэнүүдтэ тус системын утаһа шэжэмээр ток эльгээгдэнэ. Тиихэдэ түрүүшын жэлнүүдтэ СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хоорондоо абалсадаг зайн гал миллион киловатт часаар тодорхойлогдодог байгаа һаа, мүнөө 12 миллиард хүрэбэ.

«Ганц гэжэ» электротехническэ комбинат Венгриин Арадай Республикын томо предприятинуудай нэгэн юм. Эндэ бүтээн гаргагдадаг хүсэтэ электромашинанууд тухай алдар соло хилын саадахи олохон гүрэнүүдээр таранхай. Комбинадай хүдэлмэришэд Ленинградай машина бүтээгшэдтэй хани харилсаатай юм. Али алинданьшье ашатай туһатай хани барисааниинь жэл ерэхэ бүри бэхижэжэ байнхай. Ленинградай захилаар «Ганц» комбинадта турбогенераторнууд бүтээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: захилаар бүтээгдэжэ байһан турбогенераторай ротор.

ТАСС-ай фотохронико.

Харгышад мүрысэнэ

...ВАНА. (ТАСС). Кубадахи ...й автомобильна ехэ харгын ...а түргэнөөр хэгдэжэ байна. ...ашаглалгада ороходоо, оро...арадай ажахыда шухала удха ...ртай юм. Юуб гэхэдэ, эндэ ...бүхы ашаанай гурбанай хоёр ...шоссе харгыгаар зөөгдэнэ. ...шухала промышленна ба ...ажахын шухала районуу...холбохо мянгаад километртэ татагдаха энэ магистралиин проект Кубын, Советскэ Союзай мэргэжэлтэд зохёоһон юм. Бүхы харгые зубшаад 210 хүүргэ, бусад элдэб барилганууд хэгдэхээр хараалагдана.

Национальна авто-харгын барилгада орон соо ехэхэн анхарал хандуулагдана. Коммунис парти болон революционно засаг эндэ эгээл бэрхэ мэргэжэлтэдые эльгээнэ, харгы бариха шэнэ техникээр хангана, барилгын түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдэнэ, социалис мүрысөөн ургэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

ХАРГЫН ДҮРИМ САХИГТЫ!

Петропавловкын автотранспортна предприятиин «ГАЗ-53» түхэлэй автомашинын жолоошон Петр Георгиевич Сюсин Банзаровай нэрэмжэтэ үйлсөөр гүйлгэжэ ябатараа, зүүн гар тээшээ годирхо гэжэ шиидэбэ. Ленинэй, Банзаровай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй уулзуур дээрэ сэхэ ябаһан машиные урдуураа табингүй, тэрээнтэйгээ мүргэлдэшоо. Иигэжэ Сюсин тархяа гэмтээһэн байна.

Олон харгын уулзуур дээрэ харгы замай дүрим эбдэхэ ушар ходо тохёолдодог гээшэ. Машинын жолоошон харгын бэлшэр дээрэ ерээд, зүүн гар тээшээ эрьелдэхэ гэбэл, урдаһаань сэхэ шэглэжэ ябаһан, баруун тээшээ годирһон машинануудые бултыень түрүүлэн табиха уялгатай гээд. харгы замаар ябаха дүримэй 88 пункт соо хэлэгдэнхэй байдаг. Жолоошон Сюсин харгын энэ дүримые бүдүүлигээр эбдэһэн байха юм.

Машинануудые хүсэжэ урдань орохо үедөө жолоошон һайса обёоржо хараха, сэгнэжэ үзэхэ зэргэтэй. Жолоошон Валерий Иванович Горевой харгын дүримые эбдэә. Тэрэ Трубачеевэй нэрэмжэтэ үйлсөөр һогтуугаар гүйлгэжэ ябатараа, урдахи машинаяа хүсэхэ һанаатай яараба. Энэ үедэ харгы шабар шабхатай, саһан бадхажа, юумэнэй холо харагдахагүй үдэр байгаа һэн. Машинын хажуугаар гүйлгөөд гаранаб гэхэдээ, урдаһаань ерэжэ ябаһан машинатай мүргэлдэшэбэ. Мүргэлдэһэн машинанууд нилээд ехэ хохидолдо орoo.

Хабарай шабар шабхатай үедэ машина жолоодохо угаа хүшэр хүндэ гэжэ хүн бүхэн һайн мэдэнэ. Хойноо тэргэ шагтагалһан «ЗИЛ-555» машинын жолоошон Павел Григорьевич Шереметов Мухар-Шэбэрэй дардам харгыгаар город ерэжэ ябаба. Машинань дүүрэн ашаатай. Харгы халтируухай байжа, машинань хажуу тээшээ ташаад хүмэршэбэ.

Харгыда тохёолдожо болохо оһол аюулые зайсуулха гээшэ гол түлэб жолоошонһоо дулдыдадаг байна. Тиимэһээ жолоошон бүхэн харгы замай дүримые табан хургандаал адли һайн мэдэхэ, тэрэниие нарин нягтаар сахижа ябаха уялгатай.

Г. МОРҤУНОВА,
автоинспектор.

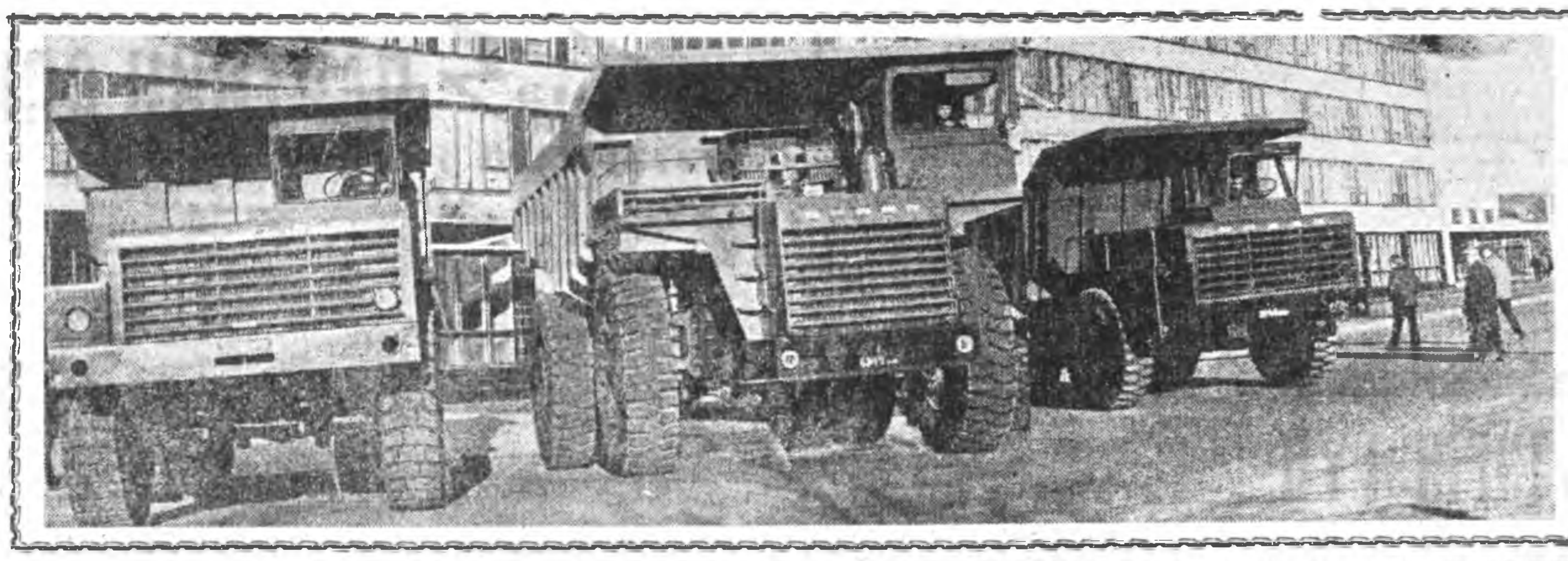

Белоруссиин автомоби… заводто бүтээгдэһэн мантаг… мо, хүсэтэ самосвалнууд … поляриин уурхайнуудта, … да Азиин сүл губида, гидро… электростанцинуудай бари… нуудта хүдэлдэг юм. БелАЗ-… манай оронһоо, холо саагуур … даршаа. Уласхоорондын оло… яармагуудта эдэ машинану… алтан медаляар шагнагд… байна. Мүнөө дэлхэйн 30 га… оронууд тэдэниие худалд… абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүсэтэ само… свалнууд. (Зүүн тээһээ) 4… тонныи ашаа тээхэ Белаз-5… 75 тонныи ашаа шэрэхэ Бел… 549, 27 тонныи ашаа шэрэ… Белаз-540.

ТАСС-ай фотохронико.

Спорт

АРБАН ХОЁР ДАХИН

ПРАГА. (ТАСС). Ригын командын баскетболистнар Европын кубогые 12-дохиёо шүүбэ. Тус шанда хүртэхын түлөө үнгэрһэн түгэсхэлэй нааданда тэдэнэр Прагын «Спарта» командые 86:59 гэһэн тоотойгоор апрелиин 6-да шүүгээ.

Гэр дээрээ айлшадые түрүүлэн угтажа абахадаа, совет спортсменүүд тэдэниие 80—59 гэһэн тоотойгоор буляа һэн.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ПАТРИОДУУДАЙ ШЭНЭ ДОБТОЛГО

Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд оронойнгоо элдэб районуудта үнгэрэгшэ недели соо хүсэтэ добтолгонуудые хээ. Хойто талын — Куангчи, Тхыатхиен гэжэ хоёр провинцида илангаяа шанга сохилто дайсадта үгтэһэн байна. Демилитаризованно зонодо дүтын энэ райондо патриодуудай добтолон оролго американ интервентнүүд болон Сайгоной туһамаршадые гэнэдхээн мэгдүүлээ. Дайсад энэ райондо дабагдашагүй гэжэ тоологдодог бүхэлэгдэһэн. түшэглэлгын пунктнуудтай байгаа. Гэбэшье патриодуудай дайшалхы хүсэ шадалые тэдэнэр тоонгүй байшоо. Оройдоошье дабагдашагүй гэжэ дайсанай тоолодог газарнуудтань, американо-сайгон баазануудта һанагдаагүй шанга сохилтонууд хэгдэһэн байгаа бшуу.

Урда Вьетнамай патриодуудай сохилтын хүсэн юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Куангчи провинцида имагтал табан үдэрэй турша соо добтолго хэхэдээ, сүлөөрэлгын хүсэнүүд Сайгоной ябаган сэрэгэй табан частьнуудые, бронетанкова подразделенинүүдые һамна задa сохёо, арбан дүрбэн сэрэгэй баазые эзэлээ, артиллериин эзэлжэ байһан 12 бүхэлэгдэһэн газарые һандаргаа, зуу гаран бронетранспортёр усадхаа, хэдэн олон вертолёт болон самолёдуудые буудажа унагаагаа. Американ сэрэгэй советнигүүдэй хабаадалсадаг Сайгоной сэрэгүүд эмхи гуримгүйгөөр сухарихадаа, «гал түймэр шатааха» тактикаяа үргэнөөр хэрэглэдэг байгаа. Американ командовани байлдаанай болоһон газар руу угаа ехэ сэрэгэй хүсэ — дүрбэн авианосец, крейсер-ракетоносец болон бусад хэдэн корабльнуудые, табан зуу үлүүтэй самолёт, тэрэ тоодо «B-52» гэжэ олон бомбардировщигуудые эльгээһэн байна. Эдэ бомбардировщигуудай тус бүхэниинь гушан тонно хүрэтэр үхэлтэ ашаа даадаг шуу.

Сайгоной «президент» Тхиеу өөрынгөө сэрэгүүдэй байдалые «хэсүүтэй» гэжэ тоолоходоо, хойто провинцинуудта патриодуудай хэһэн добтолго өөрынь засагые бэрхэтэй байдалда оруулаа гэжэ мэдэрһэн байха юм. Хойто талын хубинуудта сохилтонуудай хэгдэхын хажуугаар, Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын хүсэнүүд түбэй хадалиг нютагуудта, баруун хилэ шадарай Тайнинь ба Биньлонг провинцинуудта, мүн Сайгон шадар дайшалхы ябуулгануудые эдэбхитэйгээр хэнэ. Патриодуудай хэдэг дайшалхы ябуулганууд «партизан шэнжэтэй» оройдоошье бэшэ гэжэ Пентагоной түлөөлэгшэ мэдэрхэ баатай болоһон байна. Үнэндөөшье патриотическа хүсэнүүд мүнөө үе сагай дайшалхы техникые үргэнөөр хэрэглэдэг. Тэдэнэр танкнууд болон артиллеритэй, агаарһаа хамгаалха зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй.

Байлдаанай поли дээрэ Сайгоной сэрэгүүдэй ехээр диилдэлгэ Вашингтондо һанаа сэдьхэлынь зобооно. Тэрээнһээ гадна сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй амжалтатай ябуулганууд Вьетнамай асуудал сэрэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэһэн США-гай һэдэлгэнүүдэй урагшагүйдэхэ байһые дахяад харуулжа үгөө. Вашингтон дайн байлдаае вьетнамайхидай хүсөөр хэхэ гэжэ оролдоно. Энэнь дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ гэһэн удхатай. Патриодуудай шанга сохилто эдэ һанаашалгануудыень буруу һүргөө.

Гэбэшье Индохитадтахи бодото оршон байдалые Вашингтон хэрэгсээнэгүй. Тэрэ хадаа ДРВ-дэ эсэргүү сэрэгэй харата шэнэ аашануудые гаргажа, мухардалгаһаа зайсахые хүсэдэг байна. ДРВ-дэ американ авиациин ехээр добтололгые, тэрэнэй газарые американ корабльнуудай буудалгые дэлхэйн олониитэ эгээн лэ ниимээр сэгнэдэг байна. США-гай зонхилхы этэгээдүүдэй дээрмэдэлгээ үргэдхэлгэ Эхэ ороноо интервентнүүдһээ сүлөөлхын түлөө илалта туйлатараа тэмсэхээр вьетнам арадай шиидэнги байһые нугалжа шадахагүй.

ТЭМСЭЛ УЛАМ ХУРСАДАҺААР

СССР ба ПНР-тэй договорнуудые эсэслэн баталха тухай хуулиин проектээр бундестагта шиидхэхы ёһоор дуугаа үгэхэ болзорой хурсадаха тудам энэ договор эсэслэн баталхые хүсэгшэдэй болон хүсэдэггүйшүүлэй хоорондохи тэмсэл ФРГ-дэ улам хурсадан шангадажа байнхай. ФРГ хадаа харилсаа холбооe гү, али зүрилдөөе, шахардуу шанга байдал һулаpуулгые гү, али улам хурсадуулгые, эсэстэнь эб найрамдалай политикые гү, али дайнай политикые шэлэхэ баатай болоод байна. Энээн тухай нүхэр Л. И. Брежнев СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ һэн.

Энэ шиидхэбэриин Европодохи эб найрамдалай хуби заяанда шухала удха шанартай байһыень ФРГ-дэ, мүн ондоо тээгүүршье мэдэрдэг болонхой. «Советскэ Союзтай ФРГ-гэй һайн харилсаатай байха гээшэ Европодохи бүхы политическэ оршон байдалда һайнаар нүлөөлхэ гэжэ мүнөө эли тодо болоод байна» гээд хөөрэлдөөнүүдэйнгээ нэгэн соо канцлер В. Брандт мэдүүлээ. Иимэ хараа бодолынь Бонной баруун оронуудтахи союзнигуудаар ойлгон дэмжэгдэдэг байха юм. «Москва болон Варшаватай баталагдаһан договорые ФРГ эсэслэн баталха гэжэ Вашингтондо тушаал зэргэтэй хүнүүд онсолон тэмдэглэнэ гээд Баруун Германиин нүлөө ехэтэй «Франкфуртер Альгемайне» гэжэ газетын корреспондент США-гай нийслэлһээ мэдээсэнэ. Баруун Европын ба Скандинавиин хэдэн ороной, тэрэ тоодо Франциин, Голландиин, Даниин, Швециин, Норвегиин, Австриин хүтэлбэрилэгшэд Брандтын правительствын зүүн оронууд тушаа бэелүүлдэг политикые сэхэ руунь дэмжэхэдээ, СССР ба ПНР-тэй договорнуудые эсэслэн баталхыень хүсэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Эдэ договорнуудта Европын ба дэлхэйн олониитын диилэнхи олонхи хубинь һайшаалтайгаар хандадаг байһаниинь хэблэлдэ, тэрэ тоодо социализмын оронуудта дуратай бэшэшье органуудта бэшэгдэдэг болонхой. Договорнуудые эсэслэн баталалгаһаа арсалта зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаа хүгжөөлгэдэ «һандаргахы хүсэтэ сохилто болохо» һэн гээд Лондоной «Таймс» газетэ бэшэнэ.

Гэбэшье договорнуудые эсэслэн баталалгые таһалдуулжа, Европодохи байдал һайжаруулан заһаруулгада һаад ушаруулха һэдэлгэһээ Баруун Германиин опозициин хүтэлбэрилэгшэд арсаагүй байһаар. Өөһэдынгөө үһэрюу хараа бодолой үдэр бүри буруушаагдахадань, ХДС/ХСС-эй удамаршад элдэб мэхэ гохонуудые гаргажа, өөһэдынгөө зорилго бэелүүлхые оролдоно. Нэгэдэхеэр, зонхилхы партиин зарим депутадуудые өөһэд тээшээ татажа, Бундестагтахи хүсэнүүдэй тэнсүүриие хубилгахабди гэжэ найдана. Хоёрдохёор, социалис оронуудтай харилсаа һайжаруулха талаар Брандтын правительствын хараа бодолые хүн зоной диилэнхи олонхиин дэмжэдэг байһые мэдэрхэдээ, оппозициин хүтэлбэрилэгшэд правительствын экономическа политикые һүүлэй үедэ шүүмжэлдэг болоо. Тиихэдээ экономическа бэрхэшээлнүүдые, үнэ сэнгэй ургалта болон бусадые хэрэглэнэ.

Эсэстэнь Баруун Германиин Баден-Вюртемберт гэжэ газар нютагта апрелиин 23-да болохоёо байһан һунгалтые Штраус, Барцель болон тэрэнэй компани хэрэглэхэ гэжэ һанаашална. Эдэ һунгалтануудай үрэ дүнгүүд договорнуудые эсэслэн баталалгада бага бэшэ удха шанартай. Ушарынь хадаа эдэ һунгалтанууд Баруун Германиин парламентын газар нютагуудай палатада — бундесрадта хүсэнүүдэй тэнсүүриие али нэгэ тээшэнь хубилгажа болохо байна бшуу. Ямаршье аргаар һаань, амжалта туйлахые эрмэлзэдэг ХДС/ХСС-эй удамаршад эдэ һунгалтануудай үедэ ХДС-эй кандидадуудые дэмжэхыень өөһэдынгөө тала баригшадые уряалан, НДП гэжэ шэнэ түхэлэй нацис партиин толгойлогшонортой сэхэ үгэсэлгэ хэжэ оронхой.

Тиихэтээ хамта ФРГ-гэй эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд СССР ба Польшотой договорые Баруун Германиин парламентын эсэслэн баталхын түлөө кампаниие улам үргэнөөр дэлгэрүүлнэ, Европо түби дээрэ амгалан байдал хангаха бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ эдэ договорнуудай ехэ удха шанартай байһые хүн зондоо тайлбарилна. Договорнуудые эсэслэн баталхын түлөө тэмсэл шиидхэхы шатадаа оронхой.

В. СЕРОВ.
В. ХАРЬКОВ,
(ТАСС).

ХИЛЫН ГААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ХАНОЙ

УРДА ВЬЕТНАМДА БАЙЛДААНУУД БОЛОНО

ТАСС

Демилитаризованно зоноһоо Меконг мүрэнэй адаг хүрэтэрхи үргэн ехэ дайда дээрэ болоһон байлдаануудта Урда Вьетнамай арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд амжалта туйлажа байна.

Сайгон армиин командованиин мэдэрһэнэй ёһоор, Кунгчи, Тхыатхиен провинцинуудта дахуул сэрэгүүдэй байдал шахардуу байһан зандаа. Донгх шадар, Кыавьет мүрэнэй эрьедэ шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Патриодууд зенитнэ ракетээр буудажа, американ-сайгон авиациин 5 самолёт унагаагаа.

Куангчи хото шадар эшээлһэн дахуул сэрэгүүд хүндэ хүшэр байдалда оронхой. Провинциин түбһөө оройдоол хэдэхэн километртэ шанга байлдаанууд болоо. США-гай авиаци дахуул сэрэгүүдые агаарһаа дэмжэн, Куангчи провинциин газар нютагуудта 200 дахин добтолһон байна.

Түбэй хада гүбээтэ газарта болоһон байлдаанууд тухай шэнэ мэдээсэлнүүд абтаа. 10 үдэрэй турша соо болоһон байлдаануудай үеэр Плейка, Контум, Дарлак провинцинуудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд дайсанай 1.400 солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 40 гаран самолёт ба вертолёт буудажа унагааһан, … рэгэй 150 машина һанда… түлишэ болон һомо хэр… нүүдтэй хэдэн ехэ складуу… тэһэлһэн байха юм.

Биньлонг провинци дайш… хы ябуулгын гол район бол… һон байна. Эндэ патриодууд … дахи харгы шадарай Локн… гэжэ бэхилэлтгын пунктые … лээ. Американ-сайгон сэрэг… патриодуудай шанга харюу … хилтые тэсэнгүй, сухарихa ба… тай болобо. Мүнөө үедэ … риодууд Биньлонг провинци… түб — Анлок хотые хүреэл… тус провинциин газар дай… хахадые хиналтада абаһ…

Тайнинь провинцида … нон бааза шадар шанга … даан болоно. Арадай … рэгшэд Катум ба Тонглет… хи баазануудые добтолбо.

Арадай сүлөөлэлгын зэб… тэ хүсэнүүд Меконг мүр… адагта амжалтатайгаар … го хэхэ гэжэ сайгон команд… ни огто хүлеэгээгүй бай… Патриодууд дайсанай … шухала баазануудые, бэхил… дэмэл пунктнуудые һамна … даһан байха юм.

Сайгон хото шадар шаха… байдалтай. Хотын «аюул… сахихын» тула дахуул арми… командованиин абаһан хэм… нүүд энээниие гэршэлнэ. … комендантска час соносхог… Сайгон ёһо гуримай удама… Тхиеу Американ элшэн с… Банкертай, генерал Абрам… дахинаа уулзаба. США-… авиациин бомбодолгые у… үргэдхэхэ түсэбүүд тухай … рэлдөөнүүд эдэ уулзалгану… үедэ болоһон байна.

Гэхэтэй хамта Урда Вьет… май сүлөөлэлгын хүсэнүүд С… гонһоо урагшаа, Меконг м… нэй адагта шэбээлһэн да… армиин баазануудта, бэхил… гэнүүдтэ шанга добтолго хэ…

НЬЮ-ЙОРК

Вьетнам арадые дэмжэнэ

ТАСС

Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байгаа вьетнам арадтай һанал нэгэтэй байлгын хүдэлөөн Холбоото Штадуудта улам үргэдэнэ. Американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй харата ябуулгаһаа хохидоһон вьетнам арадые медикаментнүүдээр хангаха комитет байгуулха тухай Америкын элитэ ехэ хэдэн эрдэмтэд соносхобо.

Шэнэ комитедэй гэшүүд «Нью-Йорк ревью оф буксда» бэшэг эльгээхэдээ, американ бүхы сэрэгүүдые Зүүн-Урда Азиһаа дары гаргаха эрилтэ табина. Элитэ мэдээжэ биолог, Нобелевско шангай лауреат Сальвадор Луриа, Иэльскэ университедэй медицинын профессор Роберт Лифтон, Массачусетскэ технологическа институдай профессор Ноам Чемски болон бусад бэшэгтэ гараа табяа.

ДАР-эс-САЛАМ

Занзибарта онсо байдал тогтоогдоо

ТАСС

Танзаниин түрүүшын вице-президент, Занзибарай Революционно соведэй түрүүлэгшэ Абейд Амани Каруме апрелиин 7-до Занзибарта алуулаа гэжэ Танзаниин президент Джулиус Ньерере эндэ соносхобо. Афро-Ширази партиин штаб-байрада тэрээнтэй хамта байһан партиин Генеральна секретарь Табит Комбо шархатаа.

Алууршадай нэгэн гэмтэ ябуулга хэһэн газартаа буудагдан хосороо, бусад гурбаниинь зугадан талиигаа гэжэ мэдээсэгдэнэ.

ТАСС-ай корр. С. Кулик иигэжэ дамжуулба:

Занзибарта онсо байдал тогтоогдоһон тухай Занзибарай радио соносхоо. Городто комендантска час соносхогдоо. Танзаниин энэ аралдахи бүхы аэродромууд, портнууд хаагдаа. Занзибар бусад оронуудтай телеграфай, телефоной холбоогүй болоо.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ПАРИЖ. (ТАСС). «Вьетнамай асуудалаар Парижда хэгдэдэг хэлсээнүүдэй хүдэлмэриие американ правительствын таһалдуулһыень» буруушаажа байһанаа мэдүүлһэн, «Индохитадай арадуудтай һанал нэгэтэй байлга хангаха хүдэлмэрээ улам эршэмтэй болгохо» тухай эб найрамдалай түлөө француз хүдэлөөнэй Парижай совет коммюнике дотороо мэдүүлбэ.

«Индохитадтахи байдалые эбэй ёһоор заһаруулха арга зам олохоёо» США-гай правительство эрид арсана гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Аргентинын Мендос, Сан-Хуан хотонуудта болоһон ажалшадай демонстрацинуудые дараһан полициинхид ба сэрэгшэд 2 хүниие алаа, 100 гаран хүниие шархатуулаа. Юумэнэй үнэ сэнгэй таһалгаряагүй хүндэрэлгые ажалшад буруушаажа демонстраци хэһэн байгаа.

ЛОНДОН. (ТАСС). «Онсо түлөөлэлгэ тухай» хуулиин үндэһөөр, тамаржа ябадаг «Мэйдстоун» түрмэдэ хаагдаһан 132 хүн үлэсхэлэн соносхоод, 8 хоногой турша соо хооһоор байна. Политическэ үзэл бодолой түлөө хаагдаһан бүхы хүнүүдые Ольстерой түрмэһөө сүлөөлхэ эрилтэ тэдэнэр табина. «Магиллиган» гэжэ концентрационно лагерьта тамалагдажа байһан 100 хүн «Мэйдстоун» түрмэдэ һуугшадые дэмжэжэ үлэсхэлэн соносхоо.

ТОКИО. (ТАСС). Урда Вьетнамда дахуул сэрэгүүдэй горитой гээгдэлдэ ороһонтой дашарамдуулан, Окинавадахи американ зэбсэгтэ хүсэнүүд сэрэгэй байдалда оруулагдаба. «Акахата» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, далайн ябаган сэрэгэй корпусой 3-дахи дивизиин подразделенинүүд Окинавадахи далайн-сэрэгэй баазын мэдэлдэ үгтөө. Тэдэнэй зариман далай дээрэ гараха захиралта хүлеэнэ, бэшэниинь Вьетнам тээшэ дары эльгээгдэхээ байһан сэрэгэй транспортнуудта һомо хэрэгсэлнүүдые ашана. Японой бусад олтирогуудта эшээлһэн американ баазануудта хүлгөөтэй байна гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН. (ТАСС). Холи-Лохтохи (Шотланди) «Поларис» ракетэнүүдээр зэбсэгжэһэн, уһан доогуур ябадаг американ онгосонуудай баазада мянга тухай ядерна тэһэлэлгын оньһон бии гэжэ «ядерна зэбсэг хуряахын түлөө хүдэлөөнэй» эмхиин секретарь Дик Неттлтон мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

М. ЛЭЙРДЫН пресс-конференци

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын газар нютагуудые США-гай авиациин бомбодолгые зүбтүүлхэ гэжэ США-гай обороной министр М. Лэйрд Пентагондо болоһон пресс-конференци дээрэ оролдоо.

Энэ гүрэндэ эсэргүүгээр США «агаарай ба далайн-сэрэгэй хүсэнүүдээ хэрэглэжэ үргэлжэлхэ», сайгон ёһо гуримда хойшодоошье «туһаламжа үзүүлхэ байха» гэжэ мэдүүлэн, Лэйрд Вьетнамай Демократическа Республикада заналта хэһэн байна. «Ушар мүрыень ойлгожо байгаад, агаарай ба далайн-сэрэгэй дэмжэлгэ, туһаламжаяа үргэдхэхэ гэһэн шиидхэбэри абаабди, энэ шиидхэбэреэ хойшодоошье баримталхабди», — гэбэ. «Бүтэмжэтэйгөөр гэхэ гү, али Вашингтоной дурадхалай ёһоор Париждахи хэлсээнүүдые хэхээр ДРВ-гэй бэлэн болотор Холбоото Штадууд бомбодолгоёо үргэлжэлүүлхэ гэжэ Лэйрд убайгүйгөөр мэдүүлбэ. Теэд Париждахи хэлсээнүүдые Холбоото Штадуудай таһалдуулһаниинь бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ бшуу. Тиигэһэнэй һүүлээр американ хархис этэгээдүүд Вьетнамдахи дайн байлдаае улам һүжэрөөһэн байна.

БУЭНОС-АЙРЕС

Бүгэдэ ниитын буһалгаа…

ТАСС

Һаяхан болоһон демонстр… цида хабаадагшадые полици… хидэй хатуу шэрүүнээр хэ… һыень буруушаажа, Арген… нын Мендос хотын хүдэлм… шэд, алба хаагшад, студен… бүгэдэ ниитын буһалгаа со… хоо.

Ороной бусад хото город… дай пролетариат Мендо… ажалшадые дэмжэбэ. С… Хуан хотын хүдэлмэри… алба хаагшад ажалаа зог… гоо. Бүгэдэ ниитын буһалгаа… хэ шиидхэбэри Ажалай бү… ниитын конфедерациин пр… циальна комитет Кордо… гаргаһан байна.

ПРАВДА БУРЯТИ…
МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «… лалтануудаа бэхижүүлэн» Ю. Игумновай статья. «Т… шүүлһээ жэшээ абая» (Зүү… хонишод тухай). ТАСС-ай … лэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «… гоон цех үйлэдбэриеэ дэ… лүүлнэ» — Н. Медведевэй с… тья. Түрэл орон доторнай «… дэлмэришэн анги — совет … ществын хүтэлбэрилхы х… — И. Ворожейкинэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «… шанарые бэлэдхэдэг газа… М. Хабаевай статья. «Ба… кин город урган һалба… В. Шаповай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «… гэлэн байгты!..» — Д. Егод… вай статья. Хилын саана… Уласхоорондын шэнжэлэл.

Лон Нолой хархис режимдэ эсэргүүсэһэн Камбоджын патриодуудай эрэлхэг тэмсэлые дарахые хүсэһэн американ булимтарагшад ба Сайгоной хүлһэншэд сэрэгэй шэнэ шэнэ хүсэнүүдые байлдаанда оруулна. Март һарын һүүл багаар тэдэнэр Камбоджын патриодуудай сүлөөлһэн районуудые эзэмдэхэ түсэбтэй хэдэн арбаад вертолёдуудые асарһан байна. Гэбэшье энэ һэдэлгэнь бүтээгүй. Булимтарагшадай сэрэгүүд ехэхэн гээлтэнүүдтэй өөрынгөө баазада бусаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сайгон сэрэгэй вертолёдууд Камбоджын газар дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«КАСА ГРАНДЕ» КООПЕРАТИВТА

Хооһон сүл губяар, эрье шадарай тала дайдаар хүшэрхэн зам гаталжа, Лимэһээ хойшоо 600 километр хараанай газарта оршодог «Каса Гранде» гэжэ хүдөө ажахын кооперативта хүрэбэбди. Эндэ 40 мянга гаран зон багахан шабар гэрнүүд соо ажаһуудаг. Кооперативынь 30 мянга гаран гектар эдлүүриин газартай. Таряашад саахарай тростник, гол түлэб ургуулдаг юм. Тэрэнэйнгээ ургасые буйлуулан үйлэдбэрилхэ багахан завод эндэнь бии.

Урдань «Каса Гранде» Хильдемайстернууд уг гарбалтай баяшуулай мэдэлдэ байһан юм. Тэдэнэй эмхидхэһэн «Эмпресса» агрикола Чикама» компани гансашье Перудэ бэшэ, мүн Чили, Бразили болон бусад оронуудта хүдөө ажахын 40 гаран предприятинуудые мэдэлдээ баридаг байгаа.

Перугэй правительствын аграрна реформо тухай хуули баталан абаһанай һүүлээр жэл болоод байхада, Хильдемайстернуудай газар кооперативта үгтөө һэн. Тэрэ сагһаа хойшо таряашадай байдал үндэһөөрөө заһаран хубилжа, кооперативай гэшүүдэй ажабайдалые материальна, соёлойнь талаар улам һайжаруулха хэмжээнүүд абтажа байнхай.

Аадма халуун үдэр поли дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэн Хосе Гарсиа бидэнтэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ хэлээ һэн: энээхэн танай байгша газарта хэдэн жэлэй урда тээ гартаа ташуур бариһан харуулшан ябажа байгша һэн. Багаханшье алдуу хэһэн хүдэлмэришэниие сохидог бэлэй. Хүнүүд үглөөнэй наранһаа үдэшын бүрэнхы болотор хүдэлбэшье, тон багахан салин абагша байгаа. Харин энэ байдалда ямар нэгэ хүдэлмэришэнэй дурагүйтөө һаань, тэрэниие ажалһаань гаргажа, бүхы гэр бүлэтэйнь хайра хамгүйгөөр газаа хаядаг гү, али түрмэдэ һуулгажархидаг һэн.

Хуушан сагай үлэгдэлнүүд энээхэн үе соо хүсэд усадхагдаагүй, үшөөл бии байһаар. Гэбэшье урдань үгытэй тарияашан, хүлһэнэй хүдэлмэришэн ябаһан хүнүүдэй ажабайдал мүнөө ондоо болоо. Орон соо боложо байгаа хубилалтанууд «Каса Грандедашье» харагдана. Кооперативай байгуулагдаһаар хүдөөгэй ажалшадай салин эрид дээшэлээ, 350 шэнэ гэр байра баригдаа, гурбан медпункт нээгдээ.

Тэрээнһээ гадна үхибүүдэй һураха эхин һургуулинууд баригдаа, водопровод табигдаа.

— Аграрна реформо тухай хуулиин баталагдаһанһаа хойшо кооперативай ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ, — гэжэ кооперативай хүтэлбэрилэгшэ, агроном Хорхе Монгорут хөөрэбэ. 1970 ондо бидэ 182 мянга гаран тонно саахарай тростник хуряагаа һэмди. 1971 ондо ургасамнай 227 мянган тоннодо хүрөө. Харин мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө хоёр зуугаад тонно саахарай тростник хуряанабди, — гээд тэрэ нэмэнэ.

Кооперативай гэшүүн Хуан Торрес эндэ 26 жэл хүдэлнэ. Торрес — механик-хабсаргагша. Механическа мастерскойдо орожо харахыемнай бидэниие уриба.

— Аграрна реформодо дурагүйшүүл элдэб аргаар бидэндэ һаад хэхэ гэжэ оролдодог. Жэшээнь, машинануудай элдэб шухала частьнууд наймаанда үгы болошоо. Хилын саанахи гүрэнүүдшье тиимэ частьнуудые бидэндэ худалдахаяа арсаа һэн. Тиихэдэнь, машина, агрегадуудтамнай хэрэгтэй болодог детальнуудые өөһэдөө бүтээдэг болообди. Ажал хүдэлмэримнай үргэлжэлһөөр, саахар үйлэдбэрилгэ замханагүй. Кооперативай тогтоһоор салимнай хоёр дахин ехэ болоо. Байдалнайшье һайжараа, хүхюутэй, жаргалтай болоо, — гэбэ.

Урдын баян эзэмдэгшэдэй һүүлдэ үлэһэн байдалай хэды тулюур хүндэ байгаашье һаа, хэды бэрхэшээлнүүдэй ушарбашье, Перудэхи аграрна реформо хүсэндөө орожо байна. «Каса Гранде» кооперативай амжалтанууд тэрэнэй бодото гэршэ болоно.

Луис Фернандес Диас,
Руставо
Валькарсель,
АПН-эй корр.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18.00 — «Сагаан хады… мойдо» — Улаан-Үдын тэ… диин телеочерк. **18.15** — … бүүдтэ — мультфильмнүүд. 1… — Телепанорама. **19.05** — … кел» — «Хамар дабаан» — … аяншалагшадай клубай су… **19.55** — «Конькигаар гоё … ханаар һолжорогшод» — … очерк. **20.05** — «Уһалуур… һанамжа». **20.25** — «Космо… хай дуунууд» — концерт. 20.… «Элүүр энхэ» — тележ… **21.25** — «Уласхоорондын … жэлэл» (буряад хэлэн дэ… **21.45** — «Коллеги» — уран … ханай фильм. **23.20** — Һ… һонин.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Н-00363. Заказ № 123…